

Ratsastusterapiakoulutuksen muutostarpeen arviointi

Sanna Lukinmaa

Opinnäytetyö
Marraskuu 2015
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
Fysioterapian koulutusohjelma

Tekijä(t) Lukinmaa Sanna	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä 16.11.2015
	Sivumäärä 62	Julkaisun kieli Suomi
		Verkkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Ratsastusterapiakoulutuksen muutostarpeen arviointi		
Tutkinto-ohjelma Fysioterapian koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) Pirjo Hynynen		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää ratsastusterapiakoulutuksen muutostarvetta sekä selvittää erilaisten hevosavusteisten toimintojen yhtäläisyyksiä, eroja ja yhteistyömuotoja muiden toimijoiden kanssa teemahaastattelun avulla. Haastateltavina tutkimuksessa oli neljä ratsastusterapeuttia, ja haastattelut toteutettiin elokuussa 2015. Haastattelujen avulla pyrittiin selvittämään ratsastusterapeuttien näkemyksiä nykyisen ratsastusterapiakoulutuksen hyvistä ja säilyttämisen arvoisista asioista sekä mahdollisia muutosehdotuksia.</p> <p>Haastattelujen tulokset osoittivat, että ratsastusterapiakoulutuksen nykyistä rakennetta pidettiin hyvänä ja muutoksia kaivattiin eniten uuden teorian tiedon päivittämiseen ja tutkimuksellisen otteen lisäämiseen. Mahdollisia yhteistyömuotoja ratsastusterapeuttien ja muiden toimijoiden välillä oli esimerkiksi yhteisten ryhmien vetäminen.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan sanoa, että koulutukseen toivotaan tulevaisuudessa enemmän tutkimuksellista otetta. Lisäksi opetusmenetelmien käytössä oli uudistustarvetta. Yhteistyötä eri toimijoiden välillä tarvitaan etenkin selkiyttämään eri toimijoiden asemaa hevosavusteisen toiminnan kentässä, jotta palveluita käyttävällä on selkeä kuva eri toimijoiden erityisosaamisesta.</p> <p>Tutkimusta voidaan hyödyntää mahdollista koulutusuudistusta mietittäessä. Tutkimuksen otanta oli pieni, joten sen tuloksia ei voi yleistää koskemaan laajempaa joukkoa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) Ratsastusterapia, ratsastusterapeutti, ratsastusterapiakoulutus, hevosavusteinen toiminta, haastattelututkimus		
Muut tiedot		

Author(s) Lukinmaa Sanna	Type of publication Bachelor's thesis	Date 16.11.2015 Language of publication: Finnish
	Number of pages 62	Permission for web publication: x
Title of publication Evaluation of the need of change in Finnish Therapeutic Riding Studies		
Degree programme Physiotherapy		
Supervisor(s) Pirjo Hynynen		
Assigned by		
Abstract <p>The aim of the thesis was to evaluate the need of change in the Finnish Therapeutic Riding Studies and elucidate the differences, similarities and forms of collaboration between riding therapy and other equine assisted activities. The data for the study was collected by using theme interviews that were carried out in August 2015 with four riding therapists. The aim of the interviews was to find out which aspects in the studies were good and which were possibly in need of revision.</p> <p>The results of the interviews showed that the riding therapists were satisfied with the present structure of the therapeutic riding studies. However, modernization of the theoretical content and adding a research-based approach to the studies were seen as development targets. As possible forms of co-operation the respondents mentioned, for example, organizing joint groups with the other operators.</p> <p>Based on the results, it can be stated that there is a need for a research-based approach in the therapeutic riding studies. Moreover, teaching methods were mentioned as a matter that might need modernization. Creating an explicit terminology in co-operation with all the professionals in the field of equine assisted activities is important because the clients need to be aware of the special knowledge of the professionals providing the services.</p> <p>The thesis might be beneficial when reforming therapeutic riding studies. The sample of the thesis, however, was small so that the conclusions cannot be applied to concern a larger group.</p>		
Keywords/tags (subjects) Riding therapy, Therapeutic riding, Equine facilitated therapy, Equine assisted activities, Interview		
Miscellaneous		

Sisältö

1. JOHDANTO	3
2. RATSASTUSTERAPIA OSANA KUNTOUTUSPALVELUJA	5
2.1 RATSASTUSTERAPIAN TAUSTA JA KÄSITTEISTÖ	5
2.2 RATSASTUSTERAPIA KUNTOUTUSMUOTONA	7
2.3 RATSASTUSTERAPIAN KUSTANNUKSET JA KORVATTAVUUS KUNTOUTUSPALVELUISSA	9
2.4 MUUT HEVOSAVUSTEISET TOIMINNAT SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUISSA.....	11
2.5 RATSASTUSTERAPIAN ERO MUIHIN HEVOSAVUSTEISIIN TOIMINTOIHIN	14
3. RATSASTUSTERAPIAKOULUTUS	16
3.1 KOULUTUKSEN HISTORIA.....	16
3.2 KOULUTUKSEN NYKYTILA	17
3.3 TULEVAISUUDEN HAASTEET	19
4. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	20
4.1. OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	20
4.2 TUTKIMUSMENETELMÄT	21
4.3 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	28
5. TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
5.1 KOHDERYHMÄN KUVAILU	31
5.2 YHTÄLÄISYYDET JA EROT MUIHIN HEVOSAVUSTEISIIN TOIMIJOIHIN	32
5.3 YHTEISTYÖ MUIDEN TOIMIJOIDEN KANSSA	36
5.4 RATSASTUSTERAPIAKOULUTUKSESSA HYVÄÄ.....	39
5.5 RATSASTUSTERAPIAKOULUTUKSESSA KEHITETTÄVÄÄ	43
5.6 YDINLÖYDÖT	47
6. POHDINTA JA YHTEENVETO	48
6.1 YHTÄLÄISYYDET JA YHTEISTYÖ MUIDEN HEVOSAVUSTEISTEN TOIMIJOIDEN KANSSA	49
6.2 RATSASTUSTERAPIAKOULUTUKSEEN LIITTYVÄ MUUTOSTARVE	50
LÄHTEET	53
LIITTEET	58

Kuviot

KUVIO 1. Saksalaisen määritelmän mukaiset terapeuttisen ratsastuksen osa-alueet	5
KUVIO 2. Hevosavusteiset toiminnot Suomessa	15
KUVIO 3. Tutkimuksen kuvailu	28

Taulukot

TAULUKKO 1. Tutkimuksen ydinlöydöt	47
---	-----------

1. Johdanto

Ratsastusterapia on kuntoutusmuoto, jota toteuttavat yhteistyössä terapeutti ja koulutettu terapiahevonen. Ratsastusterapia suunnitellaan ja toteutetaan kuntoutujan yksilöllisten tavoitteiden mukaan ja siinä voivat painottua muun muassa motoriset, pedagogiset, toiminnalliset tai psykologiset tavoitteet. Ratsastusterapiaa voi toteuttaa Suomessa henkilö, joka on käynyt Suomen Ratsastusterapeutit ry:n ja Ypäjän Hevosopiston yhteistyössä järjestämän kolmivuotisen koulutuksen. (Suomen Ratsastusterapeutit ry. 2015.)

Ratsastusterapeuttien lisäksi Suomessa toimii joukko muitakin tahoja, jotka käyttävät hevosta apuna työskentelyssään. Hevosten käyttö sosiaali- ja terveyspalveluissa on yleistynyt 2000-luvulla esimerkiksi lastensuojelussa, ennaltaehkäisevässä työssä ja avohuollon tukitoimissa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on juuri ennaltaehkäisevään, syrjäytymisen ehkäisyyn painottuvaa työskentelyä hevosen avulla. Toinen esimerkki hevosavusteisesta toiminnasta on vammaisratsastus. Alan koulutusta järjestävät monet eri tahot ja tarve hevosavusteiselle toiminnalle on käynyt suuremmaksi vuosi vuodelta. (Laine, Laitinen, Mäki-Tuuri & Raento 2015 42-48; Opetushallitus 2015, 1-3.)

Hevosavusteisen toiminnan kasvaessa alalle tarvitaan yhtenäiset perusteet ja ammattitaitovaatimukset. Alan ammattimaisuus ja työelämävastaavuuden tärkeys tuodaan esille myös opetushallituksen hevostalouden tutkintotoimikunnan muutosesityksessä, joka on tehty vuoden 2015 alussa. Muutosesitys koskee Ypäjän Hevosopistolla järjestettäviä hevosalan koulutuksia, ja osa muutosehdotusta on ratsastusterapiakoulutuksen liittäminen osaksi hevostalouden tutkintoa uutena hevosavusteisen toiminnan osaamisalana. (Opetushallitus 2015, 1-3.) Laineen ja muiden tekemässä katsauksessa Hevosavusteinen kuntoutus ja terapiatoiminta Suomessa: Kehitys ja haasteet tuodaan esille tarve selkiyttää hevosavusteisen toiminnan kenttää ja toimijoiden erityisosaamista asiakkaan kuntoutuksessa. Tulevaisuuden kannalta tarpeelli-

seksi nähdään vuoropuhelu koskien muun muassa koulutuksen järjestämistä. (Laine ym. 2015, 42-50.)

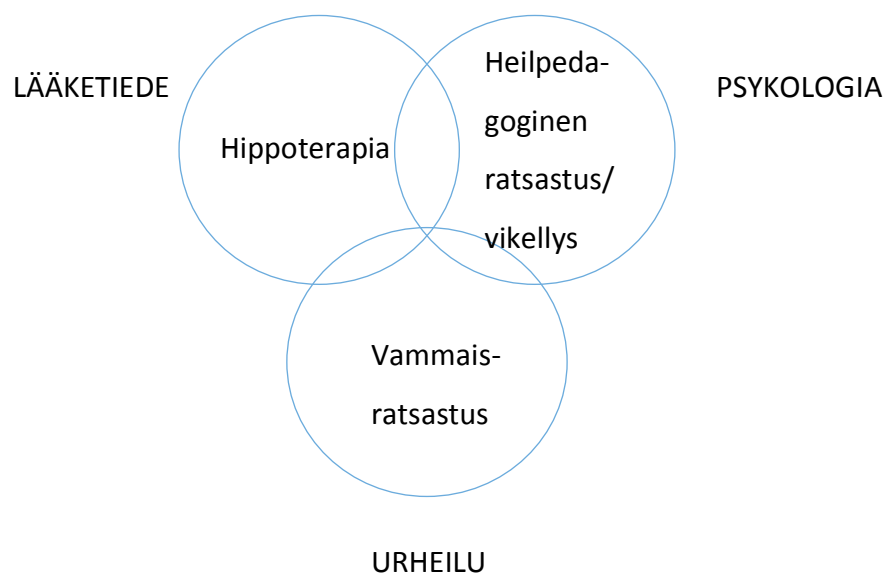
Opinnäytetyön tarkoitus on selvittää ratsastusterapiakoulutuksen muutostarvetta. Opinnäytetyö toteutetaan haastattelemalla suomalaisia ratsastusterapeutteja. Tutkimuksessa tutkitaan ratsastusterapeuttien tekemää yhteistyötä muiden alalla työskentelevien kanssa sekä kartoitetaan sitä, mikä on nykyisessä ratsastusterapiakoulutuksessa hyvää ja säilyttämisen arvoista ja mitä kehitettävää koulutuksessa on. Tutkimusmenetelmänä tässä opinnäytetyössä käytetään teemahaastattelua. Opinnäytetyön teoriaosuus koostuu ratsastusterapian ja ratsastusterapiakoulutuksen perinteistä ja nykytilasta, sekä muiden hevosavusteisten toimintojen käsitteistä.

2. Ratsastusterapia osana kuntoutuspalveluja

2.1 Ratsastusterapian tausta ja käsitteistö

Ratsastusta on käytetty vammautuneiden sotilaiden hoidossa yhtenä kuntoutuksen muotona toisen maailmansodan jälkeen. Tulokellinen kuntoutusmuoto otettiin käyttöön myös CP-vammaisten ja MS-potilaiden lääkinnällisessä kuntoutuksessa. Euroopassa toimintaa alettiin kutsua hippoterapiaksi. Motorista toimintaa tukeva hippoterapia sai rinnalleen pedagogisen ratsastuksen ja vikellyksen kun hevosen kuntouttava vaikutus myös psyykkisistä ongelmista ja oppimishäiriöistä kärsivien kohdalla huomattiin. (Selvinen 2011, 14.)

Mustonen on pro gradu- tutkielmassaan tarkastellut terapeutin ratsastuksen perinteitä ja esittelee Lammin (1985) tekemän selvityksen keskieuropalaisesta ratsastusterapian mallista. Keski-Euroopan maissa terapeutin ratsastus on jaettu kolmeen alaryhmään: kasvatus tai psykologia, lääketiede ja urheilu ja virkistys. Saksalaisen määrittelyn mukaan terapeutin ratsastus sisältää lääketieteellisen käsittelymetodin eli hippoterapian, pedagogisen ja kasvatuksellisen heilpedagogisen ratsastuksen sekä urheilulliseen aktiviteettiin pohjautuvan vammaisratsastuksen. (2009, 13-14)

KUVIO 1. Saksalaisen määrittelyn mukaiset terapeutin ratsastuksen osa-alueet (Mustonen 2009, 13).

Maailmalla on eroja ratsastusterapian määrittelyssä, ja jaottelut vaihtelevat maittain ja aikakausittain. Tieteellinen tutkimus ratsastusterapiasta alkoi kehittyä vasta 1980-luvulla, siksi tarkka kuvaus on edelleen kehittymättä. Selvemmäksi on kuitenkin käynyt, että hevonen, sen liike, liike tilassa sekä ympäristö jossa terapia tapahtuu vaikuttavat useaan kehon järjestelmään kokonaisuutena kuntouttavasti. (Mattila-Rautiainen 2011, 147.) Suomalainen ratsastusterapia on kuntoutusmuoto, jossa on pyritty säilyttämään tasapaino mielen ja kehon välillä. Tämän takia eurooppalaista mallia on kehitetty ja suomalaisessa ratsastusterapiakoulutuksessa opiskellaan sekä hippoterapiaa että pedagogista ratsastusta. (Selvinen 2011, 14.)

Suomalaista tutkimusta ratsastusterapiasta on tehty toistaiseksi vähän. Hakusanalla ”ratsastusterapia” löytyy suomalaisista viitetietokannoista Artosta ja Aleksista kolme kuntoutusliiton 2000-luvulla julkaisemaa tutkimusta aiheesta. Sandströmin (2000) tekemä tutkimus kuvaa ratsastusterapian vaikuttavuutta neurofysiologian ja tutkimustulosten valossa. Kokkalan, Kulolan ja Pohjalaisen (2000) tutkimuksessa Hevonen kuljettaa kuntoutumisen tielle kuvataan ratsastusterapian osuutta psyykkisesti sairastuneiden kuntoutuksessa. Niin ikään ratsastusterapian osuutta psyykkisessä kuntoutuksessa kuvaa ”Yli vuorien harpataan, poikki merien kahlataan” -ratsastusterapiastako apua masennukseen -projektin loppuraportti (2000). Lisäksi Aro (2003) on tehnyt erityispedagogiikan pro gradu -tutkielman ratsastusterapeuttien kokemuksista ratsastusterapiasta ja ratsastusterapeuttien ja vanhempien kokemuksia ratsastusterapiasta on tutkinut myös Somppi (2014) tutkimuksessaan Hevonen työvälineenä: Ratsastusterapeuttien ja vanhempien kokemuksia ratsastusterapiasta. Perälän (2014) pro gradu on puolestaan tapaustutkimus autistisen lapsen ratsastusterapiasta. Löytämässäni gradutasoisissa, ennen 2000-lukua tehdyissä tutkimuksissa aiheena on terapiahevoseen ja sen käyttäytymiseen liittyvä näkökulma (Halonen 1992, Valtonen 1996) tai ratsastusterapian merkittävyyteen eri vammaryhmissä liittyvä näkökulma (Haapalainen 1996, Honkavaara 1997, Rummukainen 1996, Julkunen 2005, Pulkkinen 1993, Törmälehto 1993).

2.2 Ratsastusterapia kuntoutusmuotona

Ratsastusterapia on kuntoutusmuoto, jota toteuttaa ratsastusterapeutti yhdessä hevosen kanssa. Tavoitteellisen, suunnitelmallisen ja yksilöllisen kuntoutuksen tavoitteena voivat olla motoriset, sosiaaliset, psykologiset ja toiminnalliset tavoitteet riippuen asiakkaasta ja terapeutin pohjakoulutuksesta. Ratsastusterapeutin pohjakoulutuksena on oltava vähintään ammattikorkeakoulututkinto opetus-, sosiaali- tai terveydenhuollon alalta. (Rintala ym. 2012, s. 462, Suomen Ratsastusterapeutit ry 2015.) Ratsastusterapiassa ei ole tavoitteena oppia ratsastustaitoja, vaan hyödyntää hevosen liikkeen terapeuttisia vaikutuksia kuntoutujaan ja vaikuttaa näin ollen esimerkiksi ryhtiin ja vartalonhallintaan sekä käsien käytön symmetriaan. Keskeinen ratsastusterapian vaikuttava tekijä on hevosen liike, joka vaikuttaa ihmiseen tasapaino-, tunto- ja liikeaistijärjestelmien kautta. Hevosen kävellessä ratsastajaan välittyy rytmisiä liikeimpulsseja, jotka ovat hyvin samankaltaisia kuin ihmisen kävelyssä. (Rintala ym. 2012, s. 462-463.) Näitä rytmisiä liikeimpulsseja selitetään tarkemmin kappaleessa, joka käsittelee ratsastusterapian fyysisiä vaikutuksia.

Ratsastusterapialla vaikutetaan taustoiltaan hyvin erilaisten potilaiden kuntoutumiseen; ratsastusterapialla voi olla fyysisen toimintakyvyn kohenemisen lisäksi kasvatuksellisia ja psykologisia tavoitteita. Selkeästi mitattavia vaikutuksia saadaan esimerkiksi kävelyn ja tasapainon harjoittamisesta ratsastusterapian avulla, mutta neurofysiologisten käsitysten avulla pystytään selvittämään myös ratsastusterapian vaikuttavuutta kehotietoisuuteen ja minäkuvaan. (Selvinen 2011, 15-16, Sandström 2011, 32.). Aro (2003, 80-81) kuvailee pro gradu -tutkielmassaan ratsastusterapiaa kuntoutusmuodoksi, jossa yhtäaikaaisesti eheytyy sekä kuntoutujan fyysinen että psyykinen puoli ja lisäksi sillä on positiivinen vaikutus myös sosiaaliseen kuntoutumiseen.

Fyysisiä vaikutuksia

Ratsastusterapialla vaikutetaan kuntoutujaan useiden eri aistikanavien kautta. Jatkuva vuorovaikutus kosketuksen, tunteen ja liikeaistimusten kautta hevoseen muodos-

taa terapeuttisen vaikutuksen, jota korostaa hevosen ihmistä noin asteen verran korkeampi ruumiinlämpö. Aistimusten syntymistä edesauttaa se, että ratsastusterapia toteutetaan pääsääntöisesti ilman satulaa. (Rintala 2012, 463.)

Ratsastajan aistitoiminnot eli sensoriikka aktivoituvat hevosen rytmikkäistä käyntiliikkeistä. Sensoriikkaa tarvitaan aistihavaintojen tekemisen lisäksi asentojen säätelyyn ja liikkeiden oppimiseen. Rytmisesti toistuvat liikkeet muodostavat pohjan muun muassa taitojen oppimiselle, mikä selittää osaltaan sen miksi ratsastusterapialla saadaan aikaan monia positiivisia tuloksia. Liikeimpulssi on mekaniikan lakien mukaan määriteltynä tietyn voiman tietyssä ajassa aikaansaama liikemäärän muutos. Ratsastusterapiassa impulssi syntyy ensin hevosessa ja välittyy sitten ratsastajaan. Hevosen liikkeillä on merkittävä vaikutus etenkin ratsastajan lantion liikkeisiin. Ratsastajan lantion puoliskot kallistuvat vuoroin eteen ja taakse, kiertyvät vertikaaliakselin suhteen oikealle ja vasemmalle sekä liikkuvat sivuttaissuunnassa sagittaaliakselin suhteen. Lisäksi lantiokori liikkuu kokonaisuudessaan ylös ja alas. Lantio toimii samalla tavalla myös kävellessä. Hevosen selässä syntyy siis kävelyn pohjana olevia lantion liikkeitä ja niiden tuottamaa sensoriikkaa, vaikka alaraajojen kävelyliikkeitä ei tapahdu. (Sandström 2000, 13, 43.)

Ratsastusterapian avulla on mahdollista vaikuttaa kävelyn lisäksi ihmisen tasapainoon, asennon hallintaan ja mahdolliseen spastisuuteen (Sandström 2011, 36, 60-70). Hevosen liikkeiden avulla voidaan pyrkiä lonkan, lantion ja selkärangan liikkuvuuden lisääntymiseen ja hyvän lihasjäntevyyden löytymiseen. Rytmisen askelluksen tehostaa ja rytmittää ratsastajan hengitystä, ja tällä on edullisia vaikutuksia hengityksen lisäksi puheentuottamiseen. Ratsastamisen lisäksi suotuisia vaikutuksia voi löytyä talliympäristöstä, missä esimerkiksi hevosen hoitaminen mahdollistaa käsien käytön harjoittamisen. (Rintala 2012, 463.)

Psyykkisiä vaikutuksia

Hevosta on käytetty aluksi fysioterapian apuna, mutta viimeisten parin vuosikymmenen aikana käyttö on levinnyt psykiatrian ja psykoterapian piiriin. Suomalaisella psykoterapeuttista ratsastusterapiaa tarjoavalla terapeutilla on oltava sekä psykoterapeutin että ratsastusterapeutin koulutus. Psykoterapeuttisen ratsastusterapian asiakkaina voivat olla henkilöt, joiden kohdalla tavanomaiset terapiamuodot eivät onnistu. Psykoterapeuttinen ratsastusterapia sopii hyvin esimerkiksi psyykkisten traumojen, syömishäiriöiden, masennuksen, kroonisen kivun ja ahdistuneisuushäiriöiden hoitoon. (Yrjölä 2011, 172-173.)

Ratsastusterapia parantaa tämänhetkisen tietämyksen mukaan kuntoutujan kehotietoisuutta. Kehotietoisuus koostuu erilaisista aivoissa olevista kehon eduksista kuten kehonkaava (kehon biomekaniikka ja asentomallit), kehon sanallinen ja käsitteellinen edustus sekä kehonkuva. Nämä yhdessä luovat ihmiselle käsityksen siitä, että henkilö itse tuottaa kehonsa liikkeet ja hallitsee niitä. Hevosen hyvinvoinnista huolehtiminen ja sen kanssa toimiminen synnyttää kuntoutujassa tunteen siitä, että hänen toimintansa johtaa tarkoitettuun tulokseen, mikä auttaa minäkäsityksen jäsentämisessä. Onnistumisen kokemukset ja positiivinen vaikutus fyysiseen toimintakykyyn lisää yksilön itsetuntoa ja vahvistaa minäkäsitystä. Itsetunnon kohentumista on tutkittu lasten ja aikuisten kohdalla. (Sandström 2011, 20-21, 28.)

2.3 Ratsastusterapian kustannukset ja korvattavuus kuntoutuspalveluissa

Ratsastusterapiaa korvataan osana vaikeavammaisen kuntoutusta (Kansaneläkelaitos 2015, 24-27). Kuntoutuksella tarkoitetaan palveluja ja järjestelmää, joiden yhteiskunnallisena tehtävänä on ylläpitää ja parantaa väestön toiminta- ja työkykyä. Sen keskeisinä painopisteinä ovat työkyvyn edistäminen, syrjäytymisen ehkäisy ja ikään-tyneen väestön toimintakyvyn ylläpitäminen. (Kettunen, Kähäri-Wiik, Vuori-Klemilä, Ihalainen 2009, 7-9.) Kuntoutuksen tavoitteena on saada yksilö auttamaan itseään tukemalla hänen tavoitteitaan valikoiduilla, oikein ajoitetuilla ja riittävään asiantuntemukseen perustuvilla kuntoutusmenetelmissä. Kuntoutuksen tavoitteena on itsenäinen, elämänsä hallitseva, itseään toteuttava ja sosiaalisesti selviytyvä ihminen.

Kuntoutuksen tulee perustua kuntoutussuunnitelmaan, jota toteutetaan yhteistyössä kuntoutujan ja hänen lähipiirinsä, Kelan, terapeutin ja muiden kuntoutukseen läheisesti liittyvien henkilöiden kanssa. Terapeutti dokumentoi kuntoutuksen aikaiset havainnot, mittaustulokset ja muut tapahtumat sekä laatii kirjallisen palautteen kuntoutujalle vähintään kerran vuodessa. (Rissanen 2008, 676-679.)

Ratsastusterapia on fysio- ja toimintaterapian erityismuoto, jota voidaan toteuttaa vain yksilöterapiana. Yhden terapiakerran kesto on 45-60 minuuttia. Korvauksessa otetaan huomioon kaikki kuntoutuksesta syntyvät maksut, kuten hevosen vuokra ja hevosen taluttajan kustannukset sekä matkakustannukset. (Kansaneläkelaitos 2015, 24-27, 90-92.) Vuonna 2012 Kelan korvaamaa ratsastusterapiaa sai 937 kuntoutujaa osana fysioterapiaa ja 76 kuntoutujaa osana toimintaterapiaa. Kustannukset olivat yhteensä 1 659 372 euroa. (Suomela-Markkanen)

Kelan korvaamaa ratsastusterapiaa myönnetään usein enintään muutamaksi vuodeksi kerrallaan ja sen tarve on perusteltava yksilöllisessä kuntoutussuunnitelmassa. Ratsastusterapia voi tukea fysio- ja toimintaterapian tavoitteita, kun kyseessä on esimerkiksi:

- motorinen ongelma
- virheasentojen ehkäiseminen tai korjaaminen
- autismiin, kehitysvammaisuuteen, tarkkaavaisuus- tai käyttöhäiriöön liittyvä tarve
- tilanne, jossa ratsastusterapiaa voidaan käyttää motivointikeinona.

Ratsastusterapiaa voidaan järjestää pidemmäksi aikaa, mikäli kuntoutuksen tavoitteita ei ole mahdollista saavuttaa muilla keinoin ja kuntoutuksen tarve jatkuu. Ratsastusterapian tuloksellisuutta arvioidaan jatkoa myönnettäessä ja lisäksi arvioidaan onko kuntoutussuunnitelman mukaisia tavoitteita mahdollisuutta saavuttaa esimerkiksi fysio-, allas- tai toimintaterapian avulla. (Kansaneläkelaitos 2015, 26-27.)

Erilaisten hevosavusteisten menetelmien ja koulutusten lisääntyessä on noussut esille huoli palvelujen laadusta kuntoutuksen ja kasvatuksen parissa. Kuntoutuksen vaikuttavuuden selventämisen tarve voimistuu kaiken aikaa ja käytössä on laaja kirjo toimintakyvyn mittareita, jotka soveltuvat myös ratsastusterapiaan. Kansaneläkelaitoksen standardi vaikeavammaisen lääkinnällisestä avokuntoutuksesta ohjaa ratsastusterapeutteja selvittämään oman työnsä laatua, kirjaamaan siitä laatuksikirjan ja toteuttamaan terapiaa sen mukaisesti. Terapeutin täytyy huomioida oma, kuntoutujan, avustajan ja hevosen turvallisuus sekä valmistella, toteuttaa ja arvioida ammatillisesti terapiaa. Arviointiin on käytössä esimerkiksi WHO:n luokituksen mukaisia neurologiseen kuntoutukseen soveltuvia toimintakyvyn mittareita. (Selvinen 2011, 392.)

Muu hevosavusteinen toiminta kuin ratsastusterapia ei ole Kelan korvauksen piirissä. Hevosavusteista toimintaa voi saada korvattuna esimerkiksi avohuollon tukitoimena lastensuojelussa, päivätoiminnassa tai osana vaikeasti työllistettävien tukitoimia. Tällöin maksajana on sairaanhoitopiiri tai kunta. (Martin-Päivä 2014, 95.)

2.4 Muut hevosavusteiset toiminnat sosiaali- ja terveystoiminnassa

Hevosavusteista toimintaa voidaan harjoittaa sosiaali- ja terveystoiminnassa monin eri tavoin lasten, nuorten, aikuisten sekä iäkkäiden kuntoutuspalvelujen tukena. Eri alojen ammattilaiset kuten fysioterapeutit, psykoterapeutit ja kasvatusalan ammattilaiset voivat käyttää työssään apuna hevosavusteista toimintaa (Equine assisted activities, EAA). Hevosalan osaamiskeskus Hippolis määrittelee hevosavusteisen toiminnan toiminnaksi, jonka keskiössä ovat ohjaaja, asiakas ja mahdollinen avustaja sekä hevonen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta, vammaisratsastus ja ratsastusterapia (Equine Assisted Therapy, EAT) kuuluvat Hippoloksen määritelmän mukaan hevosavusteisen toiminnan alle. Toiminnan alle sopiva menetelmä on myös esimerkiksi tunnetaitokasvatus EASEL (Experiential Social Emotional Learning). (Martin-Päivä 2014, 89-95.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on saanut alkunsa Suomen ratsastajainliiton ja opetusministeriön Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä - kehittämishankkeesta vuonna 2001. Nimi muutettiin alkuvaiheessa sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi, koska se käsittää kaiken muunkin toiminnan kuin ratsastamisen ja on käsitteenä ymmärrettävämpi. Sosiaalipedagogiikka käsittelee yksilön ja yhteiskunnan suhdetta ja integroitumista yhteiskuntaan, ja sosiaalipedagogisen toiminnan päätarkoituksena voidaankin nähdä syrjäytymisen ehkäiseminen elämänhallinnan parantumisen kautta. Sosiaalipedagogisen toiminnan keskeisinä elementteinä ovat yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja elämyksellisyys. (Okulov 2005; Koistinen 2005, 1-10.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on pääasiassa lapsille ja nuorille suunnattua sosiaalista kuntoutusta, jolla pyritään ennaltaehkäisemään ja korjaamaan syrjäytymistä. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluvat kaikki tallilla tehtävät työt, ja hevostoiminnan kautta pyritään näyttämään lapselle tai nuorelle mistä hyvinvointi koostuu; hevosen hyvinvointi ja siihen liittyvät asiat, kuten säännölliset ruoka-ajat, puhtaus, liikunta ja lepo voivat osoittaa lapselle tai nuorelle omaan elämään liittyvät hyvinvoinnin rakenteet. Lisäksi sosiaalipedagogisella toiminnalla harjoitetaan vuorovaikutustaitoja hevosen kanssa ja talliympäristössä. (Orava 2010, 59; Hevosopisto Ypäjä 2015.)

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutusta järjestävät muun muassa Ypäjän Hevosopisto yhteistyössä Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskus Brahean kanssa ja Itä-Suomen yliopiston koulutus- ja kehittämisspalvelu Aducate yhteistyössä Ylä-Savon ammattiopiston Hingunniemen yksikön kanssa. Koulutus on ensisijaisesti suunnattu sosiaali-, terveys- ja opetusalan ammattilaisille, joilla on taustallaan hevoskokemusta. Koulutukseen otetaan myös toisen asteen tutkinnon suorittaneita, esimerkiksi nuoriso-ohjaajia. Koulutus ei tarjoa varsinaista pätevyyttä vaan tarjoaa valmiuksia toimia erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kanssa. (Sosiaalipeda-

goginen hevostoimintayhdistys ry 2015.) Toimintaan hakeutuessa kannattaa varmistaa palvelun laatu, sillä sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole suojattu nimike kuten ratsastusterapia. Ohjaajan ammatillinen tausta ja koulutus nousevat valintakriteereiksi. (Martin-Päivä 2014, 95.)

Vammaisratsastus

Vammaisratsastus on erityisryhmille suunnattua harrastus- ja kilpailutoimintaa. Tavoitteena on ratsastustaitojen kehittyminen vamman asettamien rajoitusten puitteissa. Ratsastamisessa voi käyttää apuvälineitä ja opetus sovelletaan erityisryhmille sopivaksi opetettavan asian kuitenkin muuttumatta. Ratsastus voi olla hyöty- tai kuntoliikuntaa, tai siinä voi kilpailla tavoitteellisesti aina olympiatasolle asti. Erityisryhmille sopivat samat harrastamisen muodot kuin muillekin ratsastuksessa; mahdollisuuksia on osallistua valjakkoajoon, lännenratsastukseen, vikellykseen ja matkaratsastukseen. Myös vammaisratsastukseen kuuluu luonnollisesti hevosen hoitaminen. Vammaisratsastusta ohjaavat Suomen Ratsastajainliiton kouluttamat vammaisratsastusohjaajat tai asiaan perehtyneet ratsastuksenopettajat. Vammaisratsastusta voidaan järjestää ryhmissä, joiden muodostamisessa harrastajien yksilölliset tarpeet on otettava huomioon. Ohjaajan tai opettajan lisäksi ratsastajan tukena tunnilla on taluttaja ja mahdollisesti avustaja. (Rintala ym. 2012, 457-458.)

Suomen Ratsastajainliitto järjestää vammaisratsastuksen peruskursseja vammaisratsastuksesta kiinnostuneille ja vammaisratsastuksen ohjaajiksi haluaville. Koulutuksen käynyt henkilö voi toimia avustajana ja taluttajana vammaisratsastustunneilla. Peruskurssi on viikonloppukurssi, jonka käytyään henkilö voi hakea vammaisratsastuksen ohjaajakoulutukseen. Ohjaajakoulutuksen pääsyvaatimuksena on peruskurssin suorittamisen lisäksi kolmen vuoden tai 120 tunnin kokemus ohjaajana toimimisesta, vähintään B- tason tiedot harrasteratsastajan polulta ja SRL:n jäsenyys. Ohjaajakoulutuksen käynyt henkilö saa käyttää vammaisratsastusohjaajan nimikettä. (Suomen Ratsastajainliitto.) Vuoden 2013 lopulla koulutettuja vammaisratsastusohjaajia oli 75 (Laine ym. 2015, 45).

Experiential Social Emotional Learning and Therapy

Experiential Social Emotional Learning and Therapy eli EASEL® on sosioemotionaalisten taitojen kokemuksellisen vahvistamisen työmuoto, jota voi käyttää osana muuta ohjaus-, kasvatus- tai terapiatyötä. Se on integratiivinen, vuorovaikutteinen ja kokemuksellinen työmuoto, jossa keskeistä on asiakkaiden, ohjaajan ja mahdollisten eläintyöparien suhde. EASEL®- työmuoto pohjautuu sosiaaliseen konstruktionismiin sekä Self-Determination Theory -motivaatioteoriaan. Se yhdistää keskeisiä elementtejä ja teorioita esimerkiksi sosiodynaamisesta ohjauksesta, systeemisestä perheterapiasta, dialektisesta käyttäytymisterapiasta, tietoisuustaidosta, kokemuksellisesta oppimisesta sekä Montessori-, seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. (Louhi- Lehtiö 2015a, 212-214.)

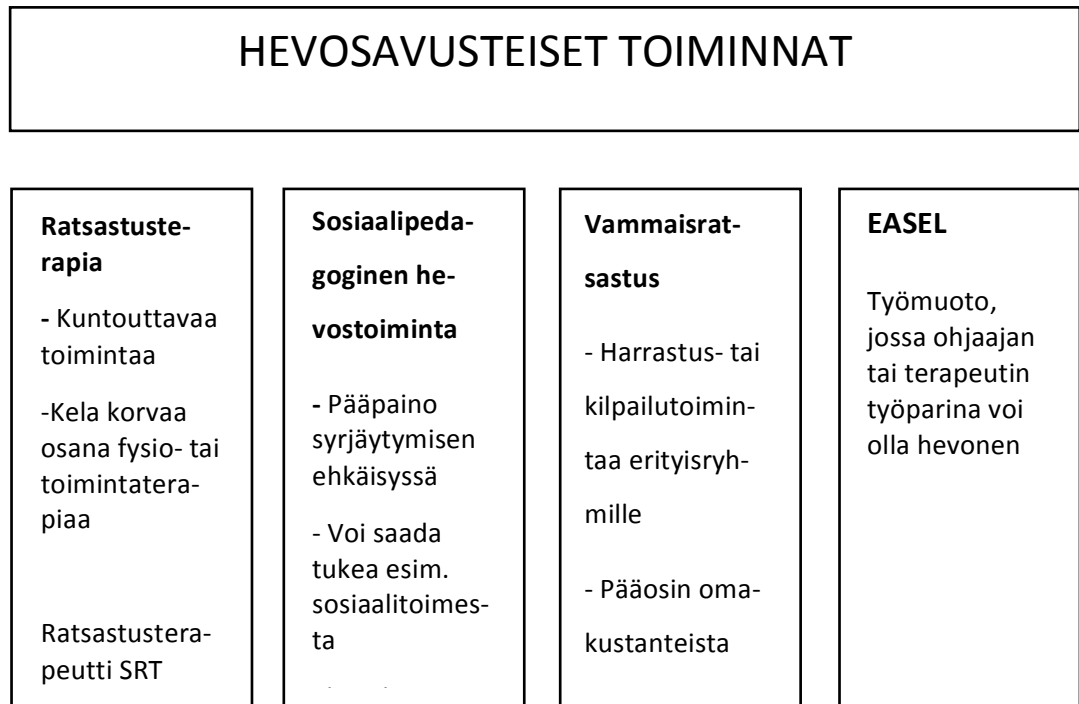
EASEL-työskentelyssä keskeisinä tavoitteina ovat muun muassa asiakkaan itsetuntemuksen ja -säätelyn vahvistaminen, empatiakyvyn ja sosiaalisen tilannetajun kehittyminen, vuorovaikutustaitojen vahvistaminen sekä vastuullisten valintojen tekeminen. Työmuoto on mahdollista soveltaa eri kohderyhmille ohjaajan teoreettisen viittekehyyksen ja ammatin mukaan. (Louhi- Lehtiö 2012, 241-245.) Ohjaajan työparina voi toimia hevonen tai koira, mikäli ohjaaja on suorittanut turvallisuustestin jonkun eläintyöparinsa kanssa. Hevosavusteisen tunnekasvatuksen yhteydessä EASEL-termillä viitataan sanoihin **Equine Assisted Social Emotional Learning**. (Easel Training, Louhi- Lehtiö 2015b.)

2.5 Ratsastusterapian ero muihin hevosavusteisiin toimintoihin

Orava kuvaa hevosavusteisten toimintojen eroa toiminnan tavoitteiden ja toiminnan luonteen kautta. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tavoite painottuu sosiaaliseen kuntoutumiseen, ratsastusterapiassa pääpaino on motorisessa ja psyykkisessä kuntoutuksessa ja vammaisratsastuksessa tavoite on harrastustoiminta ja ratsastustaitojen kehittäminen. Toiminnan luonne on ratsastusterapiassa yksilöön ja ongelmi-

en korjaukseen keskittyvä, sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja vammaisratsastuksessa painottuvat yhteisölliset ja ennaltaehkäisevät elementit. (Orava 2010, 20.)

Kuviossa 2 on tuotu esille hevosavusteisten toimintojen merkittävämpiä eroja Hippiliksen määritelmän mukaisesti.

KUVIO 2. Hevosavusteiset toiminnot Suomessa (mukailtu Martin- Päivä 2014.)

Ratsastusterapia on hyväksytty Kelan lääkinnällisen kuntoutuksen korvattavaksi hoitomuodoksi. Ratsastusterapeutti-SRT® on patentti- ja rekisterihallituksen ja Suomen Ratsastusterapeutit ry:n myöntämä suojattu nimike, jota saa käyttää vain koulutuksen käynyt henkilö. Ratsastusterapiaa voisi kuvailla kokonaisvaltaiseksi kuntoutusmuodoksi, kun taas muut hevosavusteiset toiminnot tai menetelmät keskittyvät kaipa-alaisemmin syrjäytymisen ehkäisyyn, vapaa-ajan harrastamiseen tai tunnetaitojen kehittämiseen. (Martin- Päivä 2014, 96-97.)

3. Ratsastusterapiakoulutus

3.1 Koulutuksen historia

Suomalaisen ratsastusterapiakoulutuksen juuret ovat vammaisratsastuksessa. Vuodesta 1970 toiminut Kuntoutusliitto järjesti vammaisratsastusleirejä invalidihuoltolain mukaisena sopeutumisvalmennuksena 2000-luvulle asti. Näillä leireillä on aloittanut toimintansa moni suomalainen ratsastusterapeutti. Vammaisratsastuksen asiaa Suomessa on ajanut Aune Hannus, joka oli mukana perustamassa Suomen Kuntoutusliittoa. Hannus oli 1960-luvulla tutustunut Puolassa hevosen avulla toteutettavaan kuntoutukseen ja alkoi edistää vammaisratsastuksen leviämistä Suomessa. (Selvinen 2011, 16.)

Hannuksen lisäksi toinen merkittävä henkilö ratsastusterapiakoulutuksen alulle saattamisessa on sveitsiläinen Ursula Luthi. Luthi kävi Kuntoutusliiton vuonna 1987 järjestämässä koulutustilaisuudessa kertomassa sveitsiläisestä Heilpädagogisches Reiten -koulutuksesta. Koulutuksen jälkeen yhteistyö Kuntoutusliiton kanssa käynnistyi ja Luthi kävi useaan kertaan vammaisratsastusleireillä Suomessa. Luthin innoittamana Satu Selvinen lähti koulutukseen Sveitsiin, minkä jälkeen hän käynnisti yhteistyösä Ursula Luthin kanssa Suomalaisen Kuntoutusliiton alaisena ratsastusterapiakoulutuksen Suomessa. (Selvinen 2011, 16-17.)

Ensimmäinen ratsastusterapiakoulutus järjestettiin vuonna 1988 ja ensimmäiset ratsastusterapeutit valmistuivat vuonna 1990. Koulutus oli alusta asti kolmivaiheinen: ensimmäinen osa keskittyi hevoseen, toinen osa on pedagogis-psykologinen ja kolmas osa motorinen. Aluksi koulutusta järjestettiin eri puolilla Suomea, mutta vuodesta 1996 koulutus siirtyi kokonaan Lounais-Suomessa sijaitsevalle Ypäjälle, johon on keskittynyt Suomessa kaikki hevosalan koulutus. Kela hyväksyi ratsastusterapian heti korvattavien kuntoutusmuotojen piiriin, millä oli merkittävä vaikutus alan kehittymisen kannalta. (Selvinen 2011, 16-18.)

3.2 Koulutuksen nykytila

Ratsastusterapiakoulutus on ammatillista lisäkoulutusta, jonka järjestäjinä toimivat Suomen Ratsastusterapeutit ry sekä Ypäjän Hevosopisto. Koulutuksen laajuus on 52 opintopistettä ja kesto noin kolme vuotta. Koulutuksen hinta on 9 500 euroa, joka ei sisällä majoitusta tai ruokailuja lähiopetuspäivinä. (Hevosopisto Ypäjä.) Koulutuksen käynyt henkilö saa käyttää patentti- ja rekisterihallituksen myöntämää Ratsastusterapeutti- SRT® nimikettä (Suomen Ratsastusterapeutit 2015). Vuoden 2013 lopussa koulutettuja ratsastusterapeutteja oli Suomessa 160 (Laine 2015, 46).

Koulutus koostuu kolmesta eri osiosta ja lopputyöstä. Opintoihin kuuluu lähiopetuspäiviä ensimmäisessä osuudessa 12, toisessa 17, kolmannessa 14 ja neljännessä 3. Ensimmäinen kokonaisuus on nimeltään hevonen terapiassa ja sen sisältönä on muun muassa hevosen ja ihmisen välisen vuorovaikutuksen perusteiden tunteminen, työskentelytapojen opettelu sekä terapiahevosien kouluttamiseen ja oppimiseen liittyviä opintokokonaisuuksia. Kokonaisuuden tavoitteet ovat opetussuunnitelman mukaan seuraavat:

Ymmärtää hevosen lajinomaista käyttäytymistä ja oppimista

Pystyy valitsemaan terapiatyöhön soveltuvan hevosen sekä kouluttamaan sen terapiatyöhön

Tietää hevosen merkityksen terapiatyössä

Käynnistää ratsastusterapeutiksi kasvamisprosessin. (Opetussuunnitelma.)

Toinen opintokokonaisuus on nimeltään ratsastusterapia kasvatuksen, kehityksen, mielenterveyden ja oppimisen tukena. Opintokokonaisuus pitää sisällään esimerkiksi ratsastusterapian vaikuttavuuteen, toteuttamiseen ja kirjaamiseen liittyviä osuuksia. Toisen jakson tavoitteet kirjattu alla.

Opiskelija ymmärtää mm erilaisia neurologisia, psyykkisiä kehitykseen, oppimiseen ja käyttäytymiseen vaikuttavia häiriöitä

Hän ymmärtää heilpedagogisen ratsastusterapian aseman ratsastusterapiassa, sen yleiset perusteet ja sen yleisimmät eri toimintamallit

Hänellä on monipuolinen käsitys heilpedagogisen ratsastusterapian keinoista ratsastusterapiassa

Hän osaa laatia asiakaslähtöiset perustellut ja johdonmukaiset ratsastusterapiatavoitteet, toteutussuunnitelman ja turvallisuus- sekä laatukriteerit täyttävän toteutuksen niin että ne hyödyttävät kuntoutujaa hänen jokapäiväisessä toiminnossa.

Hän osaa dokumentoida kirjallisesti asiakkaan kuntoutumisen kannalta olennaiset esille tulleet asiat.

Hän tuntee eri yhteistyötahot asiakkaan kannalta. (Opetussuunnitelma.)

Kolmannen jakson sisältönä on esimerkiksi liikuntavammaisen asiakkaan kanssa työskentely ratsastusterapiassa, ratsastusterapian neurofysiologiseen taustaan perehtyminen ja apuvälineiden ja varusteiden käyttö ratsastusterapiassa. Kokonaisuuden nimi on ratsastusterapia fysioterapian tukena ja sen tavoitteet ovat seuraavat:

Opiskelija perehtyy ratsastusterapian vaikutusmekanismeihin liikuntavammaisten kuntoutuksessa ja saa valmiudet toteuttaa ratsastusterapiaa omassa ammatissaan.

Ratsastusterapiakoulutuksessa oleva pystyy hyödyntämään neurologisen potilaan tutkimisesta saatua tietoa suunnitellessaan yksilöllistä ratsastusterapiaa. Hän hallitsee erilaisia menetelmiä ratsastusterapian toteuttamiseen käytännössä ja osaa valita terapiaan soveltuvia apuvälineitä.

Hän pystyy arvioimaan ja mittaamaan ratsastusterapian vaikuttavuutta erilaisilla menetelmillä ja kirjaamaan palautteen.

Tietää miten neurologisen kuntoutujan liikkumisen ongelmia tutkitaan. Hän tietää liikuntavammaisten kohdalla ratsastusterapian toteuttamisesta ja pystyy hyödyntämään saamiaan valmiuksia tehdessään ratsastusterapiaa. (Opetussuunnitelma.)

Ensimmäisenä vuotena keskitytään siis opinnoissa hevoseen ja hevosen, terapeutin ja asiakkaan välisen suhteen rakentamiseen. Toisena vuonna painottuu kasvatuksellinen ja opetuksellinen näkökulma sekä mielenterveyden ja kehityksen tukeminen ratsastusterapian avulla. Kolmas vuosi keskittyy tulevan asiakkaan fyysisten sairauk-

sien tai vammojen kuntouttamiseen. Yhdessä kolmen vuoden kokonaisuus yhdistelee heilpedagogisen ratsastusterapian ja hippoterapian periaatteita. (kts. s. 5.) (Opetussuunnitelma.)

3.3 Tulevaisuuden haasteet

Opetushallituksen hevostalouden tutkintotoimikunta on vuoden 2015 alussa tehdyssä muutosesityksessä tuonut esille ehdotukset, jossa nykyinen ratsastusterapiakoulutus integroitaisiin osaksi hevostalouden ammattitutkintoa ja siihen kuuluvaa uutta hevosavusteisen toiminnan osaamisalaa. Opetushallituksen muutosesitystä perustellaan työelämälähtöisellä tarpeella. Hevosala ja siihen liittyvät ammatit ovat jatkuvasa muutoksessa 2000-luvulla hevosurheilun oheen kehittyneen hevosavusteisen hyvinvointi- ja kuntoutuspalvelukentän kasvaessa. Opetushallituksen muutosesityksessä tuodaan esille, että hevosavusteiselle toiminnalle on tullut vuosi vuodelta enemmän tarvetta, ja toiminnan laadun varmistamiseksi alalle tarvittaisiin yhtenäiset ammattitaitovaatimukset. (Hevostalouden tutkintotoimikunta 2015.)

Laine ja muut kuvaavat katsauksessaan Hevosavusteinen kuntoutus ja terapiatoiminta Suomessa: Kehitys ja haasteet suomalaisen hevosavusteisen kuntoutustoiminnan kehitystä, nykytilaa ja haasteita. Katsauksen lähtökohtana on ollut hevosalan koulutus-, tutkimus- ja kehittämisorganisaatioiden tarve selkiyttää hevosavusteisuuden asetelmaa Suomessa; hevosen käyttö kuntoutus- ja terapiatyössä 2000-luvulla on yleistynyt, mutta kokonaiskuva palveluista puuttuu. Katsauksen perusteella alalla olisi tulevaisuudessa vastattava esimerkiksi seuraaviin yhteistyötä ja koulutusta koskeviin kysymyksiin:

1. Mikä on toimivin tapa järjestää tarvittava koulutus?
2. Miten edistää koulutusorganisaatioiden yhteistyötä?
3. Kuinka luoda kumppanuuksia, jotka tuovat yhteen alan kouluttajat, koulutuksista ja opetusohjelmista vastaavat viranomaiset ja palveluntarjoajat? (Laine ym. 2015, 42.)

Aro toteaa tutkimuksessaan, että ratsastusterapiaan liittyvä tutkimus on tähän asti keskittynyt voimakkaasti ratsastusterapian fyysisiin vaikutuksiin. Hänen mielestään tärkeää olisi jatkossa saada tutkimusta myös psyykkisistä vaikutuksista. Aro näkee, että ratsastusterapia on kokonaisvaltainen kuntoutusmuoto, jonka saaminen Kela-korvattavaksi myös psyykkisten ongelmien hoidossa olisi suotavaa, mutta vaatisi lisätutkimuksen tekemistä aiheesta. (Aro 2003, 79.)

Edellä mainitut seikat voidaan nähdä ratsastusterapiakoulutuksen tulevaisuuden haasteina. Opetushallituksen muutosesityksen myötä koulutuksen järjestämiseen odotetaan tulevan muutoksia. Lisäksi Laineen ja muiden (2015, 51) tuoma näkökulma yhteistyön selkiytymisestä ja kokonaiskuvan luomisesta ulottuu myös koulutuksen järjestämiseen. Aro (2003, 79) on tuonut esille tutkimuksen tekemisen tärkeyden, jotta ratsastusterapian asema kuntoutuspalveluissa säilyy vahvana.

4. Tutkimuksen toteuttaminen

4.1. Opinnäytetyön tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Tämä opinnäytetyö kartoittaa ratsastusterapiakoulutuksen muutostarvetta. Teema-haastattelujen avulla tuodaan näkyväksi alan asiantuntijoiden arvioita siitä, mikä ratsastusterapiakoulutuksen nykytilassa on hyvää ja säilyttämisen arvoista, ja mikä luo uudistustarvetta koulutukselle. Muutostarvetta selvitetään seuraavien tutkimusongelmien kautta:

1. Mitä eroja ratsastusterapialla ja ratsastusterapiakoulutuksella on muihin hevosavusteisiin toimintoihin Suomessa?
2. Millaista on mahdollinen yhteistyö ratsastusterapeuttien ja muiden hevosavusteista toimintaa tuottavien tahojen kanssa?
3. Mitä hyvää ja säilyttämisen arvoista nykyisessä ratsastusterapiakoulutuksessa on?

4. Mitä ratsastusterapiakoulutuksessa tulisi kehittää tulevaisuudessa?

Viitekehyksen tälle opinnäytetyölle muodostavat tämän hetkinen tilanne suomalaisessa ratsastusterapiakoulutuksessa, sekä hevosavusteisten toimintojen, etenkin hevosavusteisten terapia- ja kuntoutuspalvelujen, käyttö sosiaali- ja terveystaloudessa.

4.2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä käytetään haastattelua. Haastattelu eroaa yleisestä keskustelusta päämäärähakuisuudessaan eli haastattelu tähtää informaation keräämiseen ennalta suunnitellun tavoitteen perusteella. Tiedonhankintahaastattelut voidaan jakaa käytännön haastatteluihin ja tutkimushaastatteluihin. Käytännön haastattelu tähtää nopeaan käytännön ongelman ratkaisemiseen. Myös tutkimushaastattelun tuloksia voidaan käyttää jonkin käytännön ongelman ratkaisemiseen, mutta haastattelusta saatu tieto täytyy ensin tieteellisesti tiivistää ja varmentaa. Tutkimushaastattelut voidaan jakaa strukturointiasteen perusteella. Erilaisten haastattelunimikkeiden valikoima on kirjava; strukturoitu haastattelu (tai formaali haastattelu) muodostaa oman luokkansa ja kaikki muut haastattelun lajit omansa. Esimerkkejä eri haastattelumuodoista ovat puolistrukturoitu haastattelu, syvähaastattelu, teemahaastattelu ja kvalitatiivinen haastattelu. (Hirsjärvi ym. 2009, 43-44.)

Opinnäytetyön menetelmänä on puolistrukturoitu haastattelu eli teemahaastattelu. Teemahaastattelu ei sido tutkimuksen muotoa kvalitatiiviseen tai kvantitatiiviseen, eikä käytössä ole lomakehaastattelulle tyypillistä kysymysten tarkkaa muotoilua ja järjestystä. Teemahaastattelussa haastattelu etenee teemoittain, mutta tarkoituksena ei ole ennalta tarkasti rajata sitä, kuinka syväälle tiettyssä aiheessa mennään. Tutkittavien oma ääni on tarkoitus tulla esiin haastattelussa vaikka teemat ovat kaikille tutkittaville samat. Teemahaastattelu sijoittuu käsittelyn yhdenmukaisuudessa lomakehaastattelun ja strukturoimattoman haastattelun väliin. (Hirsjärvi, ym. 2009, 44,

48.) Pääteemoina olivat (1) yhtäläisyydet ja erot muiden hevosavusteisen toimijoiden kanssa, (2) yhteistyö muiden hevosavusteisten toimijoiden kanssa, (3) ratsastusterapiakoulutuksen hyvät puolet ja (4) ratsastusterapiakoulutukseen liittyvät kehitysehdotukset. Opinnäytetyössäni teemahaastattelun runko (Liite 1) suunniteltiin kattamaan tutkimuskysymysten aihealueet. Kaikkien haastateltavien kanssa ei käyty läpi kaikkia kysymyksiä yhtä laajasti. Tutkimuksen kulkua on kuvailtu kuviossa numero 3. (s. 28)

Haastateltavien valinta

Teemahaastattelun osallistujat valitaan siten, että tarvittava tieto tutkimukseen on mahdollista saada. Tähän on mahdollista päästä valitsemalla ennalta tietyt henkilöt, joilla on mahdollisuus antaa tietoa tutkimuskysymyksiin liittyen. Henkilöt voivat valikoitua niin sanotulla lumipallo-otannalla, jolloin haastatellaan ensin muutamia avainhenkilöitä, jotka suosittelevat seuraavia haastateltavia, jotka voivat mahdollisesti täydentää jo saatua tietoa. Seuraavat haastateltavat voivat edelleen nimetä seuraavia haastateltavia. Tämä voi jatkua niin kauan kunnes uusia nimiä ei enää tule, tai kun voimavarat loppuvat. Toinen vaihtoehto on haastatella osallistujia niin kauan, että olennaista, uutta tietoa ei enää tule. Tässä saturaatioksi kutsutussa menetelmässä tutkijan on itse osattava päättää milloin tutkimuskysymysten kannalta oleellinen tieto on hankittu. (Hirsjärvi ym. 2009, 58-60.) Opinnäytetyöhöni sain suosituksia haastateltaviksi Suomen Ratsastusterapeutit ry:n hallitukselta. Lisäksi osittain haastateltavat saivat itse suositella seuraavaa haastateltavaa.

Haastattelun toteutus

Haastateltavia voidaan pyytää haastatteluun joko ennakkovaroituksella tai ilman. On mahdollista yrittää saada haastattelu heti ensimmäisen yhteydenoton yhteydessä, tai sopia haastatteluaika myöhemmäksi. Haastateltaville voidaan lähettää myös ennakkoon kirje, jossa ilmoitetaan että haastateltavaa tullaan piakkoin pyytämään haastateltavaksi. Haastattelijan on varauduttava siihen, että haastateltava kieltäytyy osallistumasta, mutta Hirsjärvi ja muut pitävä asiallista suostuttelua hyväksyttävänä kei-

nona epävarman haastateltavan houkuttelemiseksi haastatteluun. Kun tutkija ei pyri saamaan haastattelulla taloudellista etua eikä vahingoittamaan haastateltavaa, on heidän mielestään suostuttelemisen eettisesti hyväksyttävä keino. Haastateltava on saatava kiinnostumaan aiheesta ja kokemaan, että hänen osallisuutensa tutkimukseen on tärkeä. (Hirsjärvi ym. 2009, 84-85.)

Haastattelupaikan valinta määräytyy esimerkiksi tutkittavista ilmiöistä, tutkimusongelmasta sekä käytettävissä olevien resurssien mukaan. Yleisimmin haastattelupaikana on haastateltavan koti, julkinen tila tai laitos kuten sairaala, toimisto tai neuvola, haastateltavan työpaikka tai jokin vapaamuotoisempi paikka. Haastattelu edellyttää hyvää kontaktia haastateltavaan, joten olisi suotavaa, että haastattelupaikka olisi rauhallinen ja turvallinen haastateltavalle. Haastateltavan koti on tästä syystä tavallisesti hyvä vaihtoehto. (Hirsjärvi ym 2009. 73-74.)

Puhelinhaastattelu

Puhelinhaastattelu ei ole optimaalinen vaihtoehto kvalitatiivisiin haastatteluihin, sillä siitä puuttuvat keskustelun näkyvät vihjeet. Puhelinhaastattelussa on myös vaikeampi tietää onko haastateltava ymmärtänyt kysymyksen. Hiljaisuus voi tarkoittaa sitä, että haastateltava miettii vastaustaan, mutta voi myös yhtä hyvin tehdä jotain muuta samanaikaisesti. Puhelinhaastattelua suunnitellessa on hyvä laatia asiallinen kirje, jolla haastateltavia lähestytään, sekä soittaa kerran etukäteen ja sopia haastattelun ajankohdasta. Puhelinhaastattelun etuihin kuuluu tietysti sen helppous kun tavoitellaan kaukana asuvia tai kiireisiä henkilöitä. Tällöin ei myöskään synny matkakuluja. Haastattelun sujumuuden kannalta kysymysten tulee olla selkeitä ja ytimekkäitä, ja puhenopeuden hitaampi kuin kasvokkain tehtävässä haastattelussa. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 64-65.)

Tämän tutkimuksen kaikki haastattelut suoritettiin puhelinhaastatteluina. Lähetin tiedon tutkimuksesta mahdollisille osallistujille sähköpostilla (liite) kahdessa erässä 21.8 ja 27.8. Soitin haastatteluajan sopimista varten osallistujille ensimmäisen säh-

köpostin saaneille 27.8. ja seuraaville 4.9. Sähköpostissa oli tieto tutkimuksen aiheesta ja menetelmästä, sekä informaatiota tutkimuksen toteuttamisesta. Osa osallistujista halusi sopia varsinaisen haastatteluajan heti sähköpostin lähettämisen jälkeen, jolloin haastattelut tehtiin ensimmäisellä puhelukerralla. Yhdelle osallistujista soitetiin ensimmäiseksi, sillä sähköposti ei ollut saatavilla, mutta hänellekin lähetettiin sähköpostitiedote heti puhelun jälkeen. Varsinaiset haastattelut toteutettiin 1.9.-8.9.2015.

Haastattelun tallentaminen ja purkaminen

Haastattelun tekemiseen kuuluu haastattelujen tallentaminen. Haastattelun sujuvuuden kannalta olisi optimaalista, että haastattelija tarvitsisi mahdollisimman vähän kynää ja paperia, jolloin nauhurin käyttäminen on paras keino haastattelun tallentamiseen. Nauhurin käyttöön tulee olla lupa ja tallenteesta tulee käydä ilmi haastateltavan nimi. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 92.)

Purkamisessa voidaan käyttää kahta tapaa; joko aineisto kirjoitetaan puhtaaksi sanasta sanaan tai päätelmät tehdään suoraan tallenteelta. Aineiston puhtaaksikirjoitus eli litterointi on aikaa vievä osuus haastattelun tekemisessä; tunnin haastattelun purkaminen vie litteroinnin tarkkuudesta ja nauhoitteen laadusta riippuen kuudesta kymmeneen tuntia. Litterointiin on monia eri tapoja, ja se voidaan tehdä sanasta sanaan koko keskustelusta tai vain tietyistä teemoista tai haastateltavan puheesta. Litteroinnin tarkkuudesta ei ole yksiselitteistä ohjetta, vaan tarkkuus riippuu tutkimusotteesta ja tutkimustehtävästä. Tutkija voi käyttää erilaisia koodeja, korostuksia ja numeroiteja merkkamaan keskustelun taukoja, huokauksia ja äänenpainoja. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 92.)

Mikäli aineisto on kerätty teemahaastattelun menetelmällä, eikä tarkkaan purkamiseen ole tarvetta, voi purkamisessa edetä teema-alueittain. Tämän tutkimuksen tekemisessä käytössä ei ole tekstianalyysiohjelmaa, joten purkamiseen käytetään tietokonetta ja tekstinkäsittelyohjelmaa. Tekstinkäsittelyohjelmaa voidaan käyttää

teemojen yhteen liittämiseen (etsi ja liitä toiminnot) kunhan leikattaviin otteisiin lisätään tunnistetiedot. Toinen vaihtoehto on kerätä yhden teeman vastaukset yhteen tiedostoon, mutta tällöin menetetään haastattelun ajallinen eteneminen. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 141-142.)

Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin heti haastattelun jälkeen. Haastattelun litteroinnissa käytettiin word- tekstinkäsittelyohjelmaa. Litteroinnissa käytettiin seuraavanlaisia merkintöjä:

--- = tauko puheessa

- = haastateltavan tai haastattelijan kommentti puheen välissä

xx = nauhoitteessa epäselvä kohta

H = naurua

(1) = päällekkäin puhumista

Haastattelujen pituus oli 21-41 minuuttia. Yhteensä haastattelut kestivät 1 tunnin, 53 minuuttia ja 54 sekuntia. Litteroinnin jälkeen aineistoa kertyi 36 sivua. Tässä tutkimuksessa analyysi keskittyi aineiston sisältöön enemmän kuin itse tekstiin tai puheeseen, joten litterointi ei ollut yhtä tarkkaa kuin esimerkiksi silloin jos kyseessä olisi ollut keskusteluanalyysi. Haastattelut purettiin ensin omiin tiedostoihinsa ja litteroinnin jälkeen aineisto jaettiin teemojen mukaisesti omiin tiedostoihin. Osallistujien vastaukset numeroitiin identifiointia varten, eikä nimiä kirjattu tiedostoihin lainkaan anonymiteetin säilyttämiseksi.

Aineiston analyysi

Aineiston purkamisen jälkeen aineisto on syytä lukea useaan kertaan. Tässä vaiheessa aineisto on ollut jo kahteen kertaan esillä, haastatteluvaiheessa ja purkamisvaiheessa. Silti aineisto voi tuntua kohtuuttoman pitkältä tai sekavalta tai sitä voi olla

hankala pitää koossa. Siksi lukemiseen on hyvä varata aikaa, sillä aineiston tunteminen mahdollistaa analyysin tekemisen. Analyysi perustuu aineiston kuvailemiseen; pyritään vastamaan kysymyksiin kuka, missä, milloin, kuinka paljon ja kuinka usein. Tutkijan tulee miettiä mikä on ilmiön ymmärtämisen kannalta tärkeää, ja kuinka paljon yksityiskohtaista tietoa otetaan mukaan aineiston kuvailuun. Haastattelututkimuksissa, ja erityisesti kvalitatiivisissa analyysissä pyrkimys on päätyä onnistuneisiin tulkintoihin. Tämän avainkriteerinä on se, että myös lukija voi löytää tekstistä samat asiat kuin tutkijakin riippumatta siitä onko hän näkökulmasta samaa mieltä vai ei. (Hirsjärvi & Hurme 2009, 151.)

Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikessa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Voidaan myös sanoa, että useimmat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät perustuvat sisällönanalyysiin, mikäli sisällönanalyysillä tarkoitetaan kirjoitettujen, nähtyjen tai kuultujen sisältöjen analyysia teoreettisena kehyksenä. Analyysin tekemiseen kuuluvat aineiston läpikäyminen, luokittelu, teemoittelu tai tyypittely ja yhteenvedon kirjoittaminen. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 92.) Tässä tutkimuksessa aineiston tyypittelyä ei ole tehty, sillä pienen otannan vuoksi tyypittelyä ei ole järkevää tai mahdollista tehdä. Analyysiin kuului siis aineiston huolellinen läpikäyminen, teemoihin jakaminen ja tulosten kirjaaminen.

Mikäli aineisto on hankittu teemahaastattelun avulla, on aineiston luokittelu suhteellisen helppoa, koska teemat muodostavat valmiin jäsennyksen aineistoon. Aineiston kuvauksessa aineistosta nostetaan tutkimuskysymysten kannalta olennainen esiin ja kuvataan luonnollisella kielellä. Tämän jälkeen aineistosta pyritään tuomaan esiin merkitysten muodostamia kokonaisuuksia. Sisällönanalyysillä pyritään siis saamaan kuvaus tutkittavasta aiheesta tiivistetyssä muodossa. Tulee huomata, että analyysi ei tuota johtopäätöksiä, vaan esittelee aineiston tulosten ja johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 91-103.)

Tutkimuksen analyysia varten keräsin haastateltavien vastaukset teemoittain samalle arkille. Uusia teemoja ei aineiston hankinnassa syntynyt, joten aineiston luokittelu

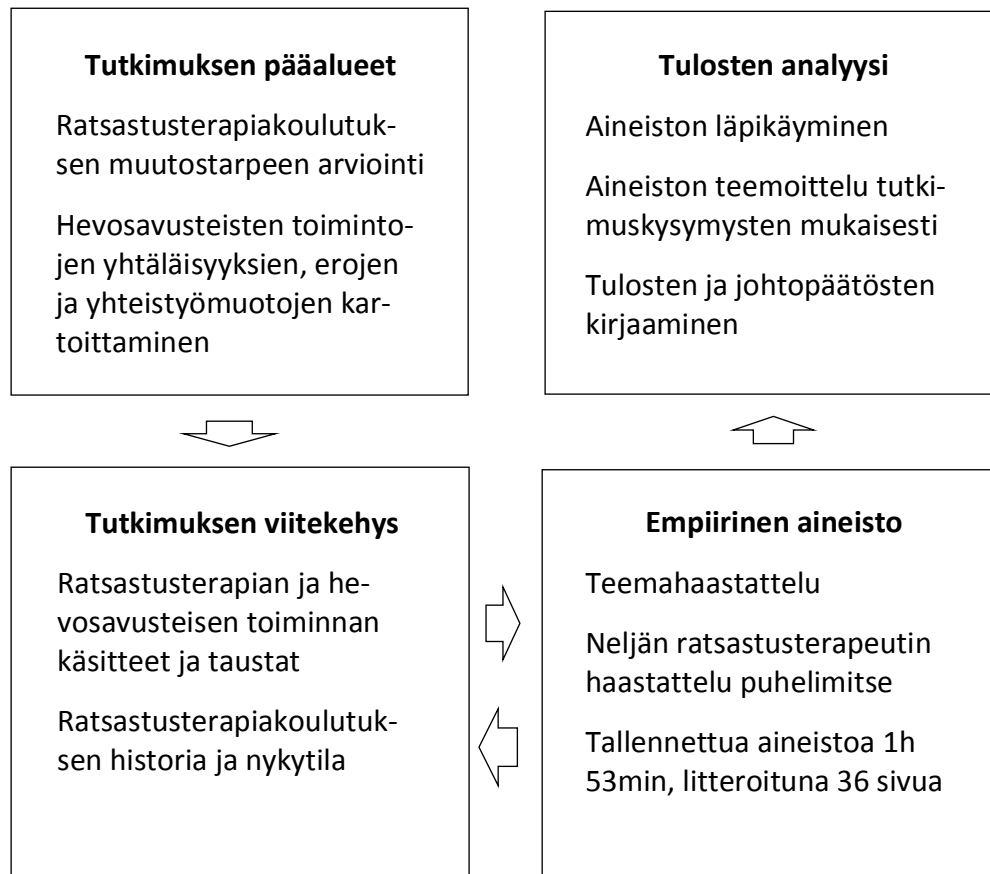
tapahtui teemahaastattelurungon mukaisesti. Säilytin haastateltavan tunnistekirjaimen vastauksissa, jotta on mahdollista identifioida yhden haastateltavan vastaukset teeman alta. Aineistoa analysoidessa pyrin etsimään vastauksista samankaltaisuuksia ja löytämään yhteisesti tärkeinä pidettyjä asioita aineistosta. Analyysiä tehdessä pyrin nostamaan aineistoista esille suurin lainauksin tärkeimmät teemaan liittyvät vastaukset ja tuomaan esille myös muusta aineistosta poikkeavat vastaukset. Jokaisen teeman alta löytyi samansuuntaisia vastauksia kaikkien vastaajien osalta.

Haastattelun edut ja mahdolliset virheet

Haastattelun etuna muihin tiedonkeruumenetelmiin verrattuna on sen joustavuus; aiheiden järjestystä ja käsittelyn laajuutta on mahdollista muuttaa osallistujista riippuen ja haastateltavat on mahdollista tavoittaa myöhemminkin mahdollisia lisäselvityksiä varten. Haastattelun negatiivisena puolina voidaan nähdä sen työläys ja luotettavuuteen liittyvät seikat. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2007, 200-201.) Haastattelijan on mahdollista häiritä haastateltavaa ja usein ongelmana on hiljaisten hetkien täyttäminen lisäkysymyksillä. Haastateltavalle tulisi antaa aikaa rauhassa miettiä vastauksiaan. Häiriötekijät haastattelutilanteessa voivat viedä haastateltavan huomion ja vaikuttaa haastattelutilanteeseen negatiivisesti. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 121-127.)

Tässä tutkimuksessa ongelmana haastatteluissa oli niiden toteuttaminen puhelimitse. Puhelinhaastattelua tehdessä haastattelijalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa tilanteen rauhallisuuteen eikä mahdollisiin häiriötekijöihin. Videoyhteys olisi ollut mahdollista muodostaa esimerkiksi Skype- ohjelman avulla, mutta tällöin ongelmaksi olisi muodostunut haastattelujen tallentaminen; käytössä ollut nauhuri soveltui puhelinhaastattelujen nauhoittamiseen. Tallenteet olivat hyvälaatuisia ja epäselviä kohtia oli vain muutama sekunti koko aineistossa johtuen joko puhelinyhteyden häiriöstä tai taustalta kuuluvasta metelistä.

Yhteisen haastatteluajan löytäminen oli myös haasteellista joidenkin haastateltavien kohdalla. Pääosin haastattelut tehtiin ilta-aikaan, jolloin työpaikan häiriötekijät eivät vaikuttaneet tilanteeseen niin paljoa, mutta toisaalta kotiympäristön toimet kuuluivat joissakin tallenteissa.

KUVIO 3. Tutkimuksen kuvailu

4.3 Tutkimuksen luotettavuus

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidessa ei voida automaattisesti käyttää metodikirjallisuudesta tuttuja reliabiliteetin ja validiteetin käsitteitä, sillä ne on luotu määrällisen tutkimuksen tarpeita ajatellen, ja vastaavat lähinnä siis määrällisen tutkimuksen tarpeisiin. Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista on olemassa erilaisia näkemyksiä ja yhtä yhtenäistä tapaa tai metodologia ei välttämättä ole olemassa. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 134, 136.)

Reliabiliteetin ja validiteetin sijaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa voidaan käyttää termejä kuten **uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus**. Uskottavuudella tarkoitetaan sitä kuinka riittävästi tutkija kuvaa tutkimukseen osallistuneita ja arvioita kerätyn aineiston totuudenmukaisuudesta. Siirrettävyydellä arvioidaan tulosten siirrettävyyttä tutkimuksen ulkopuoliseen vastaavaan kontekstiin. Riippuvuus kuvaa sitä kuinka hyvin tutkimuksessa on noudatettu yleisiä tieteellisen tutkimuksen tekemistä koskevia periaatteita ja vahvistettavuus tutkimuksen johtopäätösten ja ratkaisujen oikeellisuutta. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 137-139.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selostus tutkimuksen kulusta läpi kaikkien vaiheiden. Aineiston hankkimiseen liittyvät tiedot on kerrottava selvästi ja totuudenmukaisesti; missä olosuhteissa ja paikoissa aineisto on kerätty, haastatteluihin käytetty aika ja häiriötekijät on kuvattava selkeästi. Tarkkuuden vaatimus pätee myös analyysin ja tulokinnan tekemisen vaiheisiin. Lukijalle on selvitävä miten alkuperäiset luokittelut aineistosta ovat syntyneet, ja mikä on johtanut lopulliseen tulkintaan. Näitä voi haastattelussa vahventaa esimerkiksi suorilla lainauksilla haastatteluista. (Hirsjärvi ym. 2007, 226-228.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa nousevat esille usein **totuuden** ja **objektiivisuuden** käsitteet. Lisäksi on syytä erottaa toisistaan havaintojen puolueettomuus ja niiden luotettavuus. Puolueettomuus nousee esille esimerkiksi siinä, että kuuleeko haastattelija haastateltavia heinä itsenään, vai suodattuuko haastateltavien vastaukset tiettyjen ennako-odotusten läpi tai vaikuttaako haastattelijan omat asenteet, poliittiset mielipiteet tai muut ominaisuudet siihen miten hän havainnoi ja kuulee haastateltavaa. Luotettavuuspohdinnassa tulee huomioida myös tutkijan puolueettomuus tutkittavaa aihetta kohtaan, esimerkiksi tutkijan oma ammatti suhteessa tutkittavaan ilmiöön. (Tuomi & Sarajärvi 2012, 136.)

Oma harrastetaustani hevosten parissa on otettava huomioon tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa. Olen harrastanut ratsastusta koko elämäni ajan, joten minulla on

lähtökohtaisesti positiivinen suhtautuminen hevosten parissa työskenteleviä kohtaan. Tämä kiinnostus hevosharrastusta ja hevosavusteisia toimintoja kohtaan on tietysti ohjannut osaltaan aiheenvalintaa. Tutkimusta tehdessäni olen kuitenkin pyrkinyt luopumaan kaikista ennakko-odotuksista ja asenteista sekä pyrkinyt tulkitsemaan tuloksia objektiivisesti.

Opinnäytetyötä tehdessä kerroin haastateltaville, että heidän vastauksensa tullaan käsittelemään luottamuksellisesti ja raportoimaan niin, että haastateltavan henkilöllisyys ei tule ilmi. Haastattelun tallentamiseen kysyin luvan ennen haastattelun aloittamista ja kerroin, että saatu materiaali hävitetään tutkimuksen valmistuttua. Tämä osaltaan parantaa tutkimuksen luotettavuutta, sillä haastateltavat pystyivät vastaamaan ilman pelkoa siitä, että heidän henkilöllisyytensä käy ilmi tutkimuksesta. Haastateltavilla oli jonkin verran ennakkotietoa haastattelujen sisällöstä, mutta ei varsinaisia haastattelukysymyksiä. Haastateltavien vastaukset ovat siis spontaanisti haastattelutilanteessa syntyneitä, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta.

Haastattelurungon luominen oli haastavaa ennen kaikkea siksi, että ilman ratsastusterapiakoulutuksen käymistä ei ole tarkkaa tietoa sen sisällöstä. Etukäteen oli haastavaa miettiä, että saako haastattelujen avulla tarpeeksi kattavan aineiston. Toisaalta laadullisessa tutkimuksessa aineiston koolla ei ole suoraa merkitystä tutkimuksen onnistumisen kannalta, sillä tavoitteena ei ole etsiä tilastollisia säännönmukaisuuksia vaan ymmärtää tutkimuskohdetta. (Hirsjärvi ym. 2007, 175-177.) Luotettavuutta parantaa se, että tutkimuksen tuloksia raportoidessa olen nostanut esille haastateltavien suoria lainauksia, jotta lukijan on mahdollista ymmärtää miten kyseiseen tulkinnaan on päädytty. Lainauksista on poistettu ainoastaan yksittäiset äänneet ja hymähdykset, mutta muutoin lainausten muotoa ei ole muutettu alkuperäisestä.

Tutkimuksen vahvistettavuutta voidaan tässä tapauksessa arvioida sen perusteella, että millaisia muutostarpeita alalla on havaittu. Lisäksi yhteistyötä ja yhtäläisyyksiä kartoittavaa osioita voidaan verrata aikaisempiin tutkimustuloksiin. Tutkimusta voi-

daan molempia tapoja tarkastellen laadullisesti pätevänä. Siirrettävyyden arviointia vaikeuttaa tutkimuksen kohteena olevan suomalaisen ratsastusterapiakoulutuksen ainutlaatuisuus. Vastaavaa koulutusta ei järjestetä muualla Suomessa, ja siirrettävyyden arviointia kansainvälisesti vaikeuttaa kulttuuri- ja koulutuserot maiden välillä. Siirrettävyyden sijaan mielekästä on arvioida tulosten hyödynnettävyyttä; tutkimuksen tuloksia voidaan ottaa huomioon mahdollista koulutusuudistusta mietittäessä.

Tutkimuksen luotettavuutta olisi kuitenkin parantanut se, että haastateltavia olisi ollut enemmän ja kattavammin eri ammattiryhmien edustajista. Otanta (4 henkilöä) on pieni ja homogeeninen, mikä heikentää tutkimuksen luotettavuutta. Toisaalta voidaan ajatella, että tarkastelemalla riittävän tarkasti yksittäistä tapahtumaa tai ilmiötä voidaan yleistää sitä koskeva tieto myös yleiselle tasolle (Hirsjärvi ym. 2007, 177).

5. Tutkimuksen tulokset

Tarkastelin haastatteluja asettamieni tutkimusongelmien mukaisesti. Ensimmäisenä kuvaan hevosavusteisten toimintojen yhtäläisyyksiä ja eroja sekä olemassa olevia yhteistyömuotoja sekä yhteistyömuotoja, joita vastaajat pitivät mahdollisina tulevaisuudessa. Sen jälkeen käsittelen ratsastusterapiakoulutukseen liittyviä muutostoiveita, sekä seikkoja, joita vastaajat ovat pitäneet koulutuksessa hyvinä ja säilyttämisen arvoisina. Lisäksi poimin aineistosta yksittäisten vastaajien esille tuomia kiinnostavia ajatuksia. Pienestä otannasta johtuen suorien lainausten perään ei ole merkitty vastaajan tunnistekirjainta, jotta haastateltavien anonymiteetti säilyisi.

5.1 Kohderyhmän kuvailu

Aineisto kerättiin neljältä ratsastusterapiakoulutuksen käyneeltä henkilöltä haastattelun avulla. Haastattelupyyntö lähetettiin viidelle henkilölle, mutta yksi kieltäytyi

osallistumasta tutkimukseen. Kaikki tutkimukseen osallistuneet tekevät ratsastusterapiaa tällä hetkellä pää- tai sivutoimisesti Suomessa yksityisinä ammatinharjoittajina. Haastateltavien pohjakoulutuksena oli koulutukseen hakeutuessa joko fysioterapeutin tai lääkärin tutkinto. Iältään haastateltavat ovat 41- 55 –vuotiaita ja valmistuneet ratsastusterapeuteiksi vuosien 1990 ja 2013 välillä.

5.2 Yhtäläisyydet ja erot muihin hevosavusteisiin toimijoihin

Yhtäläisyydet

Ratsastusterapian, sosiaalipedagogisen hevostoiminnan, vammaisratsastuksen ja EASEL- työmuodon yhteinen tekijä oli vastauksissa selkeä.

”Yhtäläisyyksiä on tietenkin hevonen!”

”Yhteinen nimittäjä on hevonen ja talliympäristö.”

Hevosen ja talliympäristön positiiviset vaikutukset kuntoutujaan tai harrastajaan voivat vastaajien mukaan parhaimmillaan ollaan samankaltaisia sekä ratsastusterapiassa, sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja vammaisratsastuksessa. Kaikki vastaajat kuitenkin korostivat, että ratsastusterapialla suunnitelmallisesti tavoitellaan näitä vaikutuksia.

”...sen talliyhteisön osana on vaikka olis yksilöterapiassa ratsastusterapia-asiakas, että kyllä mä näen, että siinä on paljonkin yhtäläisyyksiä mut et mä näen et ratsastusterapia kuntoutusmuotona on suunnitelmallisempaa ja tavoitteellisempaa ja se tähtää niinku enemmän asetettuihin tavoitteisiin. Ja sit me käytetään mittareita jolla me arvioidaan sitä kuntoutuksen onnistumista ja vastetta.”

Eroavaisuudet

Ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eroa kuvailtiin vahvasti toiminnan luonteen kautta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta nähtiin ennaltaehkäisevänä ja ratsastusterapia taas korjaavana, kuntouttavana toimintana.

*”...mikä on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mun käsittääkseni sen alkupe-
räinen tarkoitus niin se oli olla ennaltaehkäisevää ryhmämuotosta tallitoimin-
taa. Ja se oikeestaan jo kertoo sen et ratsastusterapia ei oo ennaltaehkäisevää,
se on lääkinällistä kuntoutusta eli se ei ole, sillan on jo joku, jotain tapahtu-
nut.”*

*”Ja se erottavana ratsastusterapia on lakisäätteistä kuntoutusta ja sospedatoi-
minta nojaa siihen sosiaalipedagogiseen viitekehukseen elikkä on ennaltaehkäi-
sevää.”*

Kaksi haastateltavaa toi esille sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja ratsastustera-
pian erottavana tekijänä yksilötekijät. Yksilötekijät liittyvät sekä asiakkaan että rat-
sastusterapeutin yksilöllisiin ominaisuuksiin, esimerkiksi asiakkaan tavoitteisiin ja
terapeutin tai ohjaajan pohjakoulutukseen.

*”Ja oikeestaan se ero varmaan monta kertaa työskennellessä tulee siitä ihmi-
sestä että millä tavalla sitten työskentelee. --- se riippuu aina siitä yksilöstä joka
tulee sinne toimintaan tai terapiaan niin siis ainakin ratsastusterapiassa yksilöl-
liset tavoitteet asetetaan.”*

*”Ja ne erot tulee siitä tietenkin, että jokainen hevosavusteinen tai ratsastuste-
rapian toiminnan tuottaja tekee sieltä, sieltä niinku oman osaamisensa ja oman
ammattinsa viitekehysensä viitekehuksesta sitä toimintaa.”*

Ratsastusterapian vahvaan kuntoutukselliseen otteeseen suhteessa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan oli kaikilla vastaajilla näkökulma. Eroavaisuudet näkyvät vastauksissa niin palvelun maksajatahon kuin auditoinnin ja arvioinnin osalta.

”Ratsastusterapia on lääkinnällistä niinku kuntoutusta ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ei oo ainakaan vielä asettautunut oikeestaan sillä lailla siihen mihinkään varsinaiseen terveyden ja sosiaalihuollon kenttään niin selkeesti ku ratsastusterapia.”

”Ja ehkä niinku ero on siinä että se (ratsastusterapia) on yksilöllistä, tavoitteellista, se tulee dokumentoida, siitä tulee tehdä palaute lähettävälle, maksavalle taholle.”

”No ratsastusterapian maksajana on aina tietysti, tai ei aina mutta usein, sairaanhoitopiiri, tai kela tai vakuutusyhtiö ja siinä on aina kuntoutuksen tavoitteet mukana. --- Ratsastusterapiaa hyvin harvoin myönnetään yhtenä ainoana terapiana et se tukee aina sen henkilön kokonaiskuntoutustavoitteiden saavuttamista. --- Ja sit me käytetään mittareita jolla me arvioidaan sitä kuntoutuksen onnistumista ja vastetta.”

Yksi vastaaja toi esille termin hevosavusteinen toiminta ja ratsastusterapian suhteen hevosavusteisuuteen. Haastateltavan mielestä ratsastusterapiaa ei tule kutsua hevosavusteiseksi, koska ratsastusterapiassa hevonen ei ole avustajan roolissa:

”...ratsastusterapiahevonen ei ole avustaja, se ei ole hevosavusteista toimintaa vaan hevonen on niinku yksi yksi kolmion kärki eli se on ei voi sanoa että hevonen on terapeutti mut se on tasavertasena. Et ilman hevosta ei tapahdu yhtään mitään.”

Koulutukseen liittyviä eroja tuli haastatteluissa esille etenkin ratsastusterapian ja sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eroista keskustellessa. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla nähtiin olevan vahvempi teoreettinen tausta, joka pohjautuu ni-

menomaan sosiaalipedagogiikkaan. Ratsastusterapiakoulutuksen kerrottiin olevan kuitenkin käytännönläheisempi ja vastaajien mielestä se antaa paremmat valmiudet työskennellä yhdessä hevosen kanssa terapiatyötä tehdessä.

”...sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on aika vahva niinku tämmönen teoreettinen lähtökohta ja ehkä käytäntöä heillä on niinku koulutuksessa vähemmän. Meiän niinku teoreettinen pohja meiän niinku ratsastusterapeuttien koulutuksessa ei oo niinkään selkeä koska siinä niinku niin monta ammattia ja ihan ratsastusterapian ydintä teoreettisesta näkökohdasta kattovasti ei ehkä olekaan vielä, ja ihan sitä ydintietoa, se on vielä osittain kehittymässä.”

”... siellä (sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutuksessa) ei oo varmaan-kaan ollut ees ajatuksena että se olisi niin yksilökeskeistä ja niin vaikeitten diagnoosien tai ylimalkaan diagnoosien kanssa toimimista ja samaten hevosille ei ehkä ole asetettu alun perin niin suuria tavoitteita.”

Ratsastusterapian ja vammaisratsastuksen ero on kaikkien haastateltavien vastauksissa selkeä. Vammaisratsastus on harrastus- ja kilpailutoimintaa, mitä ratsastusterapia eivät muutenkaan esille tulleet hevosavusteiset terapia- tai kuntoutuspalvelut ole. Eroa toiminnan luonteessa verrattiin esimerkiksi yksilöfysioterapian ja ryhmälitunnin eroon.

”Vammaisratsastus on harrastus tai kilpailua, mitä nämä muut ei ole.”

”Vähän niin kuin joku kävisi yksilöterapiassa fysioterapeutin ohjaamana tai sitten menis ryhmäkuntosalitunnille, ei niitäkään pidetä samana asiana.”

EASEL- työmuodon ja ratsastusterapian erona tuotiin esille EASELin kapea-alaisuus verrattuna ratsastusterapiaan. EASEL keskittyy vastaajien mukaan tunnevalmennukseen ja ratsastusterapia taas kokonaisvaltaiseen kuntoutukseen fyysiset ja psyykkiset tekijät huomioiden.

”Niin se (EASEL) on yhden osion - toimintakyvyn osan tai valmiuksien kehittämistä. Ei niinkään niin kokonaisvaltasta kun esimerkiksi ratsastusterapiassa.”

”Siinä (EASELissa) on nimenomaan ajatuksena hevosella ei edes oikein ratsasteta, et idea on tehdä maasta käsin ja se jo erottaa että se on toisentyyppistä, ja siinä on nimenomaan tunnekasvatus eli siellä on tämmönen pedagoginen tausta. Ja siellähän puhutaan tästä sosioemootiosta eli se on oikeestaan se aika pitkälti tätä mihin se perustuu et me ikään kuin opimme erilaisia tunteita ja sitä kautta kasvamme ihmisinä.”

Yksi haastateltavista toi esille myös EASEL- työmuodon ja ratsastusterapian eroista puhuttaessa koulutukseen ja nimikkeistöön kuuluvan seikan.

”No siis ratsastusterapia, Suomen ratsastusterapeutit ry on autorisoinut tämän nimikkeen elikkä se koulutus joka me käydään on myöskin tällä hetkellä sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymä ja Kelan hyväksymä nimike joka tuottaa kuntoutuspalveluja. Ja EASEL on henkilökohtainen työkalu, elikkä siis ne ihmiset jotka käy sen EASEL- koulutuksen hakevat itsellensä työskentelytapoja tunnetaito- ja valmennuksen kehittämiseen.”

5.3 Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa

Yksilötasolla tehtävä yhteistyö

Kaikki vastaajat tekivät, suunnittelivat tulevaisuudessa tekevänsä tai olivat aikaisemmin tehneet yhteistyötä muiden hevosavusteisuutta hyödyntävien toimijoiden kanssa. Yhteistyömuodot vaihtelivat muun muassa konsultoinnista yhteisten ryhmien pitämiseen. Monet olivat pyrkineet ohjaamaan omia asiakkaitaan esimerkiksi vammaisratsastukseen terapian loputtua, ja asiakkaan kannalta nähtiin edullisena, että siirtymävaiheessa esimerkiksi terapeutti ja tuleva ohjaaja vaihtavat tietoa asiakkaan tilanteesta.

”Olen tehnyt yhteistyötä sosiaalisen pedagogisen hevostoiminnan käyneen henkilön kanssa mut että tällä hetkellä en tee. Mutta et olen niinku pitäny ryhmämuotosia terapioita, joissa toisena ryhmänohjaajana on ollu sosiaalipedagoginen osaaja.”

”Osittain oon ohjannut omia asiakkaita sitten kun terapia on loppunut jos muuten pystyy niihin (vammaisratsastus, erityisratsastus) ryhmiin, että sillä lailla oon, ja toisaalta taas jos on tullut terapiaan sieltä niistä ryhmistä niin on taas kysellyt, että miten on siellä mennyt ja mistä aloitettais. Eli mitä tärkeitä viestejä taas sieltä sitten tulee terapian puolelle, et silleen konkreettista yhteistyötä.”

Kahdessa vastauksessa tuli esille se, että yhteistyö voisi tulevaisuudessa heidän omassa työssään tapahtua sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tai vammaisratsastuksen kanssa niin, että kun yksilöllisen terapian tarve loppuu tai kun terapian korvaaminen loppuu Kelan puolelta, siirtyisi asiakas ryhmämuotoiseen toimintaan.

”Se (yhteistyö) voisi olla sellaista, että terapia vois jatkua tämmösenä tietynlaisena ryhmämuotosena --- sitten kun ihminen ei tarvi enää niin yksilöllistä terapiaa lääkinnällisenä kuntoutuksena niin sitten vois mennä ryhmään.”

”Kun kuitenkin ratsastusterapiakin on aika kallista ja Kela kustantaa sitä vain x määrää. --- ... liikuntarajoitteiset lapset ja nuoret ovat usein syrjäytymisuhassa olevia niin näistä just jotka on yksilöratsastusterapiassa vois kerätä ryhmiä ja sitten se ryhmänvetovastuun vois esimerkiksi siirtää sinne sosiaalipedagogiselle puolelle. Tai sitten vammaisratsastuksen ohjaajille. --- sit siellä edelleen olis niinku se terapeutin aspekti mukana, mut sit siinä korostuis vielä se yhteisöllisyys ja syrjäytymisen ehkäiseminen.-- Maksajatahot vähentää tätä työtä mutta esimerkiksi lasten vanhemmat kokee sen niin tarpeelliseksi, että he kuitenkin itse maksavat terapioita niin se olis myös kustannustehokasta sille maksajalle.”

Yhdistystasolla tehtävä yhteistyö

Yhdistystasolla yhteistyöstä haastatteluissa tuli ilmi yhteisten asioiden läpikäyminen kokouksissa ja neuvotteluissa Suomen ratsastusterapeutit ry:n ja Sosiaalipedagoginen Hevostoiminta ry:n välillä. Yhteisiä asioita ovat olleet esimerkiksi nimikkeistöön ja koulutukseen liittyvät asiat. Suomen Ratsastajainliiton kanssa yhteistyö on liittynyt näkyvyyteen tai talliluokitusprojekteihin.

”Siis kyllä meitä on osallistunut heidän (sosiaalipedagoginen hevostoiminta ry:n) kokouksiin ja heidän virkistyspäiviin ja on pyydetty heitä niinku esimerkiksi johonki meidän tilaisuuksiin ja kokouksiin ja sillä lailla. Ja myöskin koulutuksien välillä ollaan nyt oltu yhteydessä. Ja – viritelty tämmöistä yhteistyötä koulutuksen välillä.”

”Me ollaan sospeda yhdistyksen kanssa ihan sen alkumetreiltä saakka yhteistyötä. -- tiedotetaan puolin toisin joistaki asioista joista koetaan olevan tarpeellisia toisen tietää ja oltu Hippoliksen kautta neuvottelemassa nimikkeistöä.”

Yhteistyötä pidettiin tärkeänä, jotta hevosavusteisten toimintojen ja palveluntarjoajien oma toimiala selviytyisi kaikille osapuolille. Edellisessä lainauksessa mainitaan yhteistyö Hippoliksen kanssa nimikkeistöä neuvotellessa ja sama asia toistui toisesakin vastauksessa.

”Mä luulen että yhteistyön yksi asia on juuri tän terminologian ja tän käsitteistön yhteinen viilaaminen niin että me toimijat tiedettäis, ja maksajat ja ostajat ja asiakkaat ymmärtäis mitä nämä kaikki ovat, missä niitten paikka on. Se on ehkä musta se yhteistyön kaikkein tärkein osio, että kaikki löytäs jotenkin rauhasa paikkansa.”

5.4 Ratsastusterapiakoulutuksessa hyvää

Kaikki vastaajat toivat ratsastusterapiakoulutuksen hyvänä puolena esille erityisesti koulutuksen prosessimaisen luonteen ja pitivät nykyistä rakennetta hyvänä. Koulutuksen kokonaisvaltaisuus tuli esille aineistossa, ja se nähtiin ehdottomasti hyvänä puolena nykyisessä koulutuksessa. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille myös se, että koulutus nykyisessä, kolmiosaisessa muodossa on arvostettu koulutus myös muualla maailmassa.

”Siis suomalainen ratsastusterapiakoulutus poikkeaa muiden maiden koulutuksissa siinä, että meillä on yhdistetty siihen, se on jaettu kolmeen osaan siinä ensimmäinen vuosi opiskellaan hevoseen liittyviä asioita. --- Ja toisena vuonna opiskellaan psykiatrasta ratsastusterapiaa ja niinku siellä psykyen mielenterveyskuntoutujien, erilaisten vammojen jälkeen että millä tavalla sillä ratsastusterapialla, minkälaista on toimia tunnevuorovaikutuksessa sen hevosen kanssa ja kolmas vuosi on sitten sitä fysioterapeuttista ja toimintaterapeuttista ratsastusterapiaa ja se on se vahvuus minun mielestäni.”

”Suomen koulutuksen ylimalkaan niinku kokonaisvaltasuus että meillä on kaikki nämä kolme osioo kaikille opiskelijoille, että sitä en missään tapauksessa pidä muuttaa. --- Se on kuitenkin maailmalla erittäin arvostettu koulutus ja yksi parhaista.”

Toinen tärkeäksi koettu asia koulutuksessa oli aineiston perusteella se, että koulutukseen on pääsyvaatimus ja pääsykoe. Kolme vastaajaa neljästä toi esille pääsyvaatimusten tärkeyden. Pääsyvaatimuksena on vähintään ammattikorkeakoulutasoinen tutkinto sosiaali- tai terveydenhuollon alalta ja työkokemusta kaksi vuotta tai enemmän sekä vankka hevosmieskokemus. Pääsyvaatimukset nähtiin tärkeiksi säilyttää jotta ratsastusterapian kuntoutuksellinen ote säilyisi tulevaisuudessakin. Vankka hevosmiestaito pääsyvaatimuksena nähtiin edullisena asiana siksi, että terapiahevosen kouluttamiseen käytettävä aika on rajallinen ja ilman pohjaosaamista ensimmäisen

vuoden hevoseen keskittyvä osio ei ole riittävä siihen, että tulevaisuudessa voisi kouluttaa tai työskennellä yhdessä terapiahevosen kanssa.

”Edelleen toivon et säilytetään et sinne vaaditaan se terveydenhuoltoalan pohjakoulutus koska se ratsastusterapia on osa kuntoutusta, se on niinku kelan tai vakuutusyhtiön maksamaa kuntoutusta ja silloin siinä pitää olla aika vahva kuntoutuksellinen ote, jotta se eroaa siitä vammaisratsastuksesta.”

”Ja se että se ne jotka koulutukseen hakeutuu että ne olis terveydenhuollon ammattilaisia. Tai pystyivät työllistymään jollain tavalla sitte siinä terapiakentässä. Se on niinkun ja sit toinen tärkeä on se et se henkilö joka valitaan koulutukseen, et hänellä on hyvät hevosmiestaidot ja ratsastustaidot.”

Terapiahevosen kouluttamiseen liittyvä kysymys jakoi vastaajia. Kaksi vastaajista toi esille, että ensimmäinen vuosi antaa valmiuksia lähteä opettelemaan hevosen kouluttamiseen liittyviä asioita, mutta prosessi kestää kauemmin kuin vuoden. Yksi haastateltavista koki, että koulutuksessa ongelmia on ollut hevosen kouluttamiseen liittyen, mutta toi esille sen, että asiaan on hiljattain tehty muutoksia. Yksi haastateltavista vertasi koulutuksen hevoseen liittyvää osiota eläintenhoitajan ammattitutkintovaatimukseen ja piti vaatimuksia samankaltaisina ja koki, että ensimmäisen vuoden jälkeen pitäisi kyetä kouluttamaan terapiahevonen.

”No se mitä mä oon kattonu näitä eläinten kouluttajan, eläimen hoitajan kouluttaminen ammattitutkintovaatimuksia --- kyllä meidän koulutus täyttää sen kohdan siinä elikkä sen ensimmäisen oppivuoden jälkeen kykenee kouluttamaan terapiahevosen. Tai sanotaan, että pitäisi kyetä.”

”... hevostaitohan on sellanen joka karttuu sitten kokemuksen myötä ja että sä osaat niinku muuttaa sitä omaa ajatusta perinteisestä vaikka ratsastuskoulukokemuksesta sitten terapiaan ja sehän vie aikaa, eihän se oo tämmönen yks vuosi sitten oot valmis.”

”Et jonkulaiset perusvalmiudet ja jotain harjoituksia siellä käydään läpi, mut et eihän se niinku hevosen kouluttamisesta, hevuskouluttamis varsasta terapiahevoseks niin missään nimessä.”

Pohjakoulutukseen liittyen nousi esille kysymys siitä, että tarjoaako koulutus samat edellytykset kaikille toimia ratsastusterapeuttina pohjakoulutuksesta riippuen. Esimerkiksi Kelan linjaus korvata ratsastusterapiaa ainoastaan osana toiminta- tai fysioterapiaa asettaa koulutuksen käyneet eriarvoiseen asemaan työllistymistä ajatellen, mutta tämä ei ole haastateltavien mielestä varsinaisesti ratsastusterapiakoulutukseen liittyvä haaste. Yksi haastateltavista toi eri pohjakoulutuksiin liittyen sen, että samassa ryhmässä kaikkien eri ammattilaisten kanssa opiskelu mahdollistaa eri ammattien osaamisalueiden hyödyntämisen.

”... mutta se (eriarvoisuus) ei niinku johdu koulutuksen sisällöstä vaan se johtuu tällä hetkellä siitä ratsastusterapian korvattavuudesta. --- Työllistyessä terapeutit riippuen siitä pohjakoulutuksesta on eriarvosessa asemassa.”

”...vahvuus on myöskin se että siellä on eri pohjakoulutuksilla samat, samoissa ryhmissä jolloin me pystytään käyttämään, käyttämään hyödyksi kurssikavereiden ja opettajien erilaista ammattitaustaa.”

Koulutuksen opiskelumuotoa pidettiin hyvänä. Nykyisellään opetukseen kuuluu lähiopetuspäiviä ja omatoimista työskentelyä sekä lopputyön tekeminen. Yksi vastaajista toi käytännön harjoittelun lisäksi lähiopetuspäivien hyvänä puolena vertaiskommunikaation mahdollisuuden.

”Mun mielestä mä koen että tommoset lähipäivät on sikäli tärkeitä kun puhutaan terapia-alan ihmisistä että pystyy siihen vertaiskommunikaatioon sillon. Nin se on tärkeä oppimisen muoto tässä. Ja ja joo kyllä sitten kun kykenee itseopiskeluun niin se itseopiskelukin on siinä se tärkeä.”

”No kyllä siinä täytyy olla molempia, et siinä täytyy olla aikaa omalle harjoittelulle. Ja pohdinnoille eli ei sitä lähiopetusta, ei siin täytyy olla niinku taukoja tehdä ja harjoitella asioita.”

Koulutuksen laajuus on kaikkien haastateltavien mukaan sopiva. Koulutuksen kesto (3 vuotta) nähtiin sopivaksi esimerkiksi siitä syystä, että kasvu ratsastusterapeutiksi tarvitsee aikaa. Yksi vastaajista toi esille sen, että laajuus on sopiva, sillä jokaisella koulutukseen osallistujalla on jo terveydenhuoltoalan peruskoulutus. Laajuudesta puhuttaessa nousi esille myös edellä mainittujen opiskelumuotojen (lähiopetus, itseenäinen työskentely jne.) painotus koulutuksessa. Laajuutta ei yhden vastaajan mukaan voi lyhentää, mutta eri jaksojen suhdetta toiseensa voi pohtia ja muuttaa.

”Nään kyllä että se kasvu ratsastusterapeutiksi tarvii aikaa et siinä mielessä se laajuuskin on varmaan ihan hyvä.”

”Se pituus on aika vaikee lyhentää kauheesti, mutta se että tota mitä se pitää sisällään ja tota mihin me niinku painotetaan sitä koulutusta, ja tota niinku aatelleen just suhdetta teoriaan ja käytäntöön ja kädestä pitäen ohjaukseen vai vai itseopiskeluun tai muuhun niin nää on semmosia isoja.”

Opiskelutapojen ja ja opiskelujen laajuuden lisäksi nykyinen ratsastusterapiakoulutus ammatillisena lisäkoulutuksena on haastateltavien mielestä hyvä tapa järjestää koulutus. Haastateltavien mielestä koulutuksen muuntaminen osaksi ammattioppilaitoksen koulutusta ei ole mahdollista kuntoutuksellisen otteen säilyttämisen kannalta.

”...koska siellä taustalla on se terveydenhuoltoalan- et siellä kaikilla hakijoilla taustalla joku tutkinto. Niin tälläsenä se on minusta ok.”

”Semmosena (ammattillisena lisäkoulutuksena) kyllä minä nään sen, koska sulla pitää olla niin vankka se oma ammatti mihin sinä liität sen.”

”Just pohditaan tätä työllistymistä ja sitten sitä, että me ikään kun profiloituis yhä enemmän just siihen lääkinälliseen kuntoutukseen ja terveydenhuollon puoleen, että se on se millä me erotutaan niinku tästä muusta hevosavusteisuudesta että me pidetään kiinni sitä mikä on oikeesti olemassa. Eli siitä pohjakoulutusvaatimuksesta ja siitä lääkinällisen kuntoutuksen edellyttämästä tietotaitotasosta.”

Koulutuksen hinta on nykyisellään kahden haastateltavan mielestä sopiva, yhden haastateltavan mielestä liian korkea ja yhden haastateltavan mielestä se ei saa enää nousta, mutta on vielä siedettävä. Liian korkea hinta yhden osallistujan mukaan karsii koulutukseen hakijoita liiaksi. Ne osallistujat, jotka kokivat hinnan sopivaksi perustelivat näkemystään seuraavasti:

”Mä ajattelen jos ihmiset haluavat koulutuksen he hankkivat sen.”

”...jos miettii kaikkee sitä muuta mitä siihen hevoseen varusteisiin ympäristöön koko tää struktuurin luomiseen niin kyllähän tää koulutus siinä on se pieni osa. Ja sitten on myöskin keskusteltu siitä että onko se sitten ihmiselle sitten jotenkin motivoivampaa kun maksaa siitä itse, sitouttaa paremmin.”

5.5 Ratsastusterapiakoulutuksessa kehitettävää

Kolme vastaajaa toivat esille suoria kehittämissuhteita ratsastusterapiakoulutukseen liittyen. Yhteisenä kehittämissuhteena kaikissa vastauksissa oli teorian tiedon päivittäminen ja modernisoituminen. Vastauksissa kävi ilmi, että kouluttajilla on ratsastusterapiaosaamisen ydinosaaminen, mutta koulutukseen kaivattiin vuoropuhelua ratsastusterapien ja esimerkiksi fysioterapien uusimman osaamisen välille. Yksi haas-

tateltavista toi esille sen, että teoriatiedon opetuksessa tulisi huomioida tarkemmin tuleva asiakaskunta ja siihen liittyvät tarpeet. Teoriatiedon päivittämisen keinona tulevaisuudessa nousi esille ammattikorkeakoulu- tai yliopistotason yhteistyökumppani.

”Ja sitten tää teoriasisältö täytyy hieman kyllä muuttua. Sen täytyy niinku modernisoitua. --- sitä vois ehkä vähän vielä miettiä, että mitä se asiakaskunta tulee jatkossa olemaan. --- Pitäis pysyä ajan tasalla, että seurataan tutkimuksia, koska et ei voida jauhtaa niitä vanhoja juttuja mitkä jo osataan.”

”Jos siihen tulee joku AMK- tason tai yliopistotason yhteistyökumppani niin haluaisin vuoropuhelua oikeestaan siihen, niinku jos omilla kouluttajilla on ratsastusterapiaosaamisen ydinosaamisen tuntemus, niin joku toinen kumppani kuin hevosopisto vois tuoda vielä sitä ammatillista taikka vaikka fysioterapiammatillisuuden uusinta tietoa.”

Tutkimuksellista otetta kaivattiin muun muassa siksi, että silmin nähtävä muutos asiakkaan toimintakyvyssä voitaisiin myös perustellusti todentaa teoriaan pohjautuen. Yksi vastaaja toikin esille sen, että käytössä olevia mittareita vasteen todentamiseen voisi koulutuksessa esitellä enemmän.

”Ratsastusterapiasta on melko vähän tutkimuksia, mut semmonen tutkimuksellinen ote, jotta pystytään niinku mittaamaan myös sitä vastetta, todentamaan joka me kyllä nähdään omin silmin kun me tätä työtä tehdään. Niin sitä vois lisätä. Ja lähinnä ehkä vielä sitä, että siellä jo esiteltäis käytössä olevia mittareita.”

Opetuksen toteuttamiseen liittyen muutostoiveita oli opetusmenetelmien ja pedagogisen osaamisen osalta. Pedagoginen osaaminen liitettiin sekä opetusmenetelmien käyttöön, että opettajien ja kouluttajien pedagogisiin pätevyyyksiin. Teoriatiedon opetuksesta yksi vastaajista toi esille myös sen, että opiskelumenetelmiä valitessa

tulee huomioida se, että nykyään tiedonhakutaidot opiskelijoilla ovat eri tasolla kuin ennen.

”... sitten musta on tärkeintä nyten se tietysti, että ei se nyt ehkä muutu tai en tiedä muuttuuko, mutta kuitenkin tää pedagoginen osaaminen. Niinku oppimateriaalit, oppimisen teorit, opetusvälineiden hallinta, uusien opetusvälineiden, oppimisympäristöjen ynnä muiden.”

”... tää tämmönen modernisoituminen siinä ja sitten tietty nää ylimalkaan nää opiskelumenetelmät. Joihin se teoriakin liittyy tietyllä tavalla, että opiskelijat pystyy myös niinku ne osaa aika paljon ATK- taitoja ja osaavat hakea tietoa vähän eri tavalla ku ennen.”

Opetuksen sisältöön liittyen haastateltavilta löytyi yksittäisiä muutostoiveita. Yksi vastaajista toivoi, että opintoihin liittyisi yrittäjyysopintoja, sillä suurin osa ratsastusterapeuteista toimivat yksityisellä puolella.

”Ehkä lisäisin siihen koska suurin osa valmistuneista ratsastusterapeuteista joille kaikki, no paloniemen sairaalassa on omat hevoset, mutta lähes kaikki toimii yksityisinä ammatinharjoittajina, niin siihen ehkä vois lisätä jotain yrittäjyyteen liittyvää.”

Sisältöön liittyen yksi haastateltava toi koki, että opetuksen lähipäiviä voisi lisätä muutamalla päivällä. Koulutuksen osioiden välille toivoi enemmän yhtenäisyyttä yksi haastateltavista. Haastateltavan mukaan on hyvä, että koulutuksessa on omat osiot, mutta niiden välille pitäisi saada enemmän kytköksiä, jotta kokonaisvaltaisuus toteutuisi myös koulutuksessa. Kokonaisvaltaisuuteen liittyen yhden ratsastusterapeutin haastattelussa nousi esiin fyysiseen vammautumiseen liittyvä trauma ja sen läpikäyminen ratsastusterapiassa.

”... ja se kantamisen kokemus on niin voimakas ja se perspektiivin muutos sieltä pyörätuolista hevosen selkään noustessa. Et mä näen sen hyväksi, et sinne ehkä

toivoisin, et sinne lisättäis traumaterapia, mut et sitä voi tietysti jokainen miettiä, että opiskeleeko sitä omalla tasolla tavallaan lisää.”

Yksi haastateltava toivoi koulutukseen pakollista työharjoittelua jonkun ratsastusterapeutin ohjauksessa. Käytännön harjoittelun tärkeyttä painotti toinenkin vastaajista.

”Kehittämissuhteena toivoisin, että jatkossa sinne tulis sinne semmonen pakollinen työharjoittelu jonkun ratsastusterapiaa tekevän terapeutin luona.”

”Ja se käytäntö on kuitenkin se mihin me halutaan painottaa, että se ikään kädestä pitäen ohjaus, se rinnalla kulkeminen siinä käytännön työssä, koska siinä ongelmat tulee.”

Ratsastusterapiakoulutuksen opettajilta ei vaadita pedagogisia opintoja, vaan valinnassa painottuu kokemuksellinen osaaminen ja asiantuntemus. Toisaalta haastateltavat pitivät vahvaan kokemukseen perustuvaa asiantuntemusta hyvänä, mutta toisaalta esille tuli myös se, että kokemuksen pitäisi yhdistyä pedagogiseen osaamiseen. Yksi ratsastusterapeuteista koki hiukan ongelmalliseksi sen, kaikkien eri ammattiryhmien opiskelijoille ei välttämättä ole oman ammattialan ohjaajaa.

”Olis ihan hyvä, että olis jonkin näköisiä pedagogisia taitoja ja varsinkin siinä vaiheessa kun tarkistetaan näitä töitä tai ohjataan sitä aikuisopiskelijaa.”

”... totta kai siellä on hirveen pitkä kokemuksellinen perinne niin kuin näin, että mä ajattelen että se on se hyvä puoli siinä koulutuksessa ja niissä kouluttajissa joilla on se pitkä historia ja ne on alun perin olleet luomassa sitä koulutusta.”

5.6 Ydinlöydöt

Aineiston perusteella ratsastusterapiakoulutuksesta löytyy paljon hyviä ja säilyttämisen arvoisia asioita, mutta myös kehittämisen kohteita. Tutkimuksen ydinlöydöt olen koonnut taulukkoon numero 1. Tutkimuksen ydinlöydöt.

TAULUKKO 1. Tutkimuksen ydinlöydöt

<p>Yhtäläisyydet ja erot muihin hevosavusteisiin toimijoihin</p>	<p>Yhteistä</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hevonen ja talliympäristö <p>Eroavaisuuksia</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ratsastusterapian vahva terapeuttilinen ote verrattuna muihin hevosavusteisiin toimintoihin - Ratsastusterapia on kokonaisvaltainen kuntoutusmuoto, jota mahdollisuus saada lääkinnällisenä kuntoutuksena osana fysio- tai toimintaterapiaa
<p>Yhteistyö muiden toimijoiden kanssa</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Yhteistyömuotona esimerkiksi yhteiset ryhmät, konsultointi ja yhdistysten välinen yhteistyö - Tulevaisuudessa asiakkaiden ohjaaminen puolin ja toisin sopivaan ryhmään tai terapiaan.
<p>Ratsastusterapiakoulutuksessa hyvää ja säilyttämisen arvoista</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kolmiosainen rakenne - Psykofyysinen sisältö - Pääsyvaatimukset ja pääsykoe - Nykyinen laajuus ja opetuksen järjestäminen ammatillisena lisäkoulutuksena
<p>Ratsastusterapiakoulutuksessa kehitettävää</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Teoriatiedon päivittäminen, tutkimuksellisuus - Opetusmenetelmien päivittäminen - Työharjoittelun ja yrittäjyysopintojen lisääminen sisältöön

6. Pohdinta ja yhteenveto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa ratsastusterapiakoulutuksen muutostarvetta sekä selvittää erilaisten hevosavusteisten toimintojen yhtäläisyyksiä, eroja ja yhteistyömuotoja. Neljän ratsastusterapeutin haastattelun perusteella ratsastusterapialla on vahva kuntoutuksellinen asema verrattuna muihin hevosavusteisiin toimintoihin, mutta yhteistyötä eri toimijoiden välillä on tehty ja tehdään myös tulevaisuudessa. Haastateltavat pitivät koulutusta kansainvälisesti arvostettuna ja erityisesti hyvänä puolena tuotiin esille sen psykofyysinen lähestymistapa. Koulutukseen liittyviä muutostarpeita nousi esille esimerkiksi teorianäytteen päivitykseen liittyen.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa, mikäli ratsastusterapiakoulutusta uudistetaan. Neljän ratsastusterapeutin haastattelun tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko alaa, mutta niiden perusteella voidaan herättää keskustelua ja ajatuksia jatkossa liittyen koko hevosavusteisen alan tulevaisuuteen.

Tutkimusta tehdessä esille nousi kysymys siitä, voiko tutkimuksen toteuttaa henkilö, joka ei ole käynyt ratsastusterapiakoulutusta, eikä tunne koulutuksen sisältöä omakohtaisesti. Tilannetta voisi verrata Tuomen ja Sarajärven (2012, 136) esille tuomaan seikkaan tutkimuksen luotettavuudesta; aikaisemmin on ajateltu, että esimerkiksi hoitotieteen tutkimuksessa luotettavuus paranee mikäli potilaiden kokemuksia arvioi sairaanhoitaja. Asetelmaa on kuitenkin alettu pitää problemaattisena puolueettomuusnäkökulman kannalta. Tämän tutkimuksen luotettavuuden kannalta tutkijan ulkopuolisuutta voidaan pitää edullisena ja luotettavuutta lisäävänä seikkana.

Tutkimuksen luotettavuutta parantaa myös se, että aihe on rajattu tarkasti ja tutkimusmenetelmä soveltuu tutkittavaan ilmiöön. Otos tutkimuksessa on pieni, mutta riittävä ja vastaukset tutkimuskysymyksiin oli mahdollista saada haastatteluaineiston perusteella.

6.1 Yhtäläisyydet ja yhteistyö muiden hevosavusteisten toimijoiden kanssa

Tutkimuksessa haastatellut ratsastusterapeutit toivat esille samoja yhtäläisyyksiä ja eroja muihin hevosavusteisiin toimintoihin kuin esimerkiksi Hippoliksen määrittelyssä mainitaan. (vrt. Martin- Päivä 2014.) Kuitenkin termi hevosavusteisuus ei osan vastaajien mielestä kuvaa ratsastusterapiaa, sillä hevonen ei ole ratsastusterapiassa väline tai avustaja vaan terapeutti. Terapia-sanan käyttö esimerkiksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteydessä on puolestaan sekoittanut haastateltavien mukaan entisestään kuvaa hevosavusteisista toiminnoista. Ainoastaan ratsastusterapia on hevosavusteisista toiminnoista toimintaa jota voi kutsua terapiaksi, ja jota voidaan myöntää osana Kelan lääkinnällistä kuntoutusta.

Tutkimuksen perusteella on siis vielä tarvetta selkiyttää eri toimijoiden roolia hevosavusteisuuden kentällä. Yhtenä tulevaisuuden tärkeänä yhteistyön kohteena nousi esille juuri se, että jokaiselle toimijalle löytyisi oma paikka ja osaamisalue. Samaa osaamisalueiden ja pätevyyksien selkiyttämisen tarvetta on tuotu esille sekä Laineen ja muiden (2015) katsauksessa että hevosallisuuden tutkimuskeskuksen muutosesityksessä (Opetushallitus 2015).

Toisaalta hevosen ja talliympäristön positiiviset vaikutukset kuntoutujaan tai harrastajaan voivat näkyä myös esimerkiksi hevosharrastuksessa. Ratsastusterapiassa näihin positiivisiin vaikutuksiin pyritään kuitenkin suunnitelmallisesti ja yksilölliset tavoitteet huomioiden. Lisäksi terapiasta tehdään palaute lähettävälle ja maksavalle taholle.

Koulutuksen erona muihin hevosavusteisten toimijoiden koulutukseen ovat pääsyvaatimukset. Ratsastusterapiakoulutukseen vaaditaan AMK- tai yliopistotasoinen tutkinto sosiaali- tai terveydenhuoltoalalta ja vähintään kaksi vuotta työkokemusta tutkintoa vastaavalta alalta. Lisäksi vaaditaan vankka hevostietämys, jota arvioidaan pääsykoetilanteessa. Koulutusten välillä yhteistyötä ovat tehneet jonkin verran sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammattilaiset ja ratsastusterapeutit.

Tulevaisuudessa yhteistyö voisi käytännössä olla sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja vammaisratsastuksen parissa ryhmämuotoiseen työskentelyyn painottuvaa. Esimerkiksi ratsastusterapian loputtua kuntoutuja voisi mahdollisuuksien mukaan jatkaa toimintaa ryhmässä, jonka vetovastuussa olisi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ammattilainen tai vammaisratsastuksen ohjaaja. Tärkeä esille noussut asia on syrjäytymisvaara, mikä liittyy liikuntavammaisiin lapsiin ja nuoriin. Vaikka Kelan myöntämä ratsastusterapia fyysisen vamman hoidossa loppuisi, voi muulla hevostoiminnalla vaikuttaa myönteisesti sosiaaliseen hyvinvointiin.

6.2 Ratsastusterapiakoulutukseen liittyvä muutostarve

Ratsastusterapiakoulutukseen kaivataan tutkimuksen perusteella lisää tutkimuksellista otetta. Haastattelujen aikana tuli esille, että muualla maailmassa tehtävää tutkimusta pitäisi seurata tarkemmin ja toisaalta myös uutta tutkimusta kaivattaisiin alalle.

Tutkimuksessa nousi selkeästi esille se, että koulutuksen muuttaminen opetushallituksen esityksen mukaisesti osaksi hevostalouden ammattitutkintoa ei ole mahdollista. Vaatimus terveys- tai sosiaalialan pohjakoulutuksesta pääsyvaatimuksena on ehdoton, jotta ratsastusterapian asema kokonaisvaltaisena

kuntoutusmuotona terapia- ja kuntotuspalveluissa säilyy jatkossakin. Esille nousi kuitenkin mahdollisuus AMK- tai yliopistotasoisesti yhteistyökumppanista tulevaisuudessa koulutuksen järjestäjänä. Koulutuksen liittäminen osaksi ammattikorkeakoulu- tai yliopistotasoisesta koulutusta lisäisi koulutukseen kaivattua tutkimuksellista otetta. Tutkimuksen täytyy syntyä alan sisällä, joten korkeakoulutasoinen koulutus tuottaisi kaivattua uutta tutkimustietoa esimerkiksi ratsastusterapian vaikuttavuudesta.

Koulutuksen psykofyysinen lähestymistapa nähtiin ehdottomasti hyvänä ja arvostettuna asiana. Koulutuksen sisältöön muutoinkin toivottiin kovin vähän muutoksia. Toisaalta mikäli teoriatietoon toivotaan päivityksiä, on oletettavissa, että myös koulutuksen sisältöön täytyy tulla muutoksia modernisoinnin myötä. Uuden tutkimustiedon ottaminen koulutukseen ja toiminnan perustaminen näyttöön perustuvaan tietoon vastaisi osaltaan opetushallituksen muutosesityksen (Opetushallitus 2015) toiveeseen taata hevosavusteisten palvelujen laatu.

Modernisointia kaivattiin myös opetusmenetelmiin, kuten erilaisten oppimisympäristöjen ja –teknologioiden käyttöön. Nämä osaltaan liittyvät myös opettajien pedagogiseen osaamiseen. Tutkimuksessa tuli esille se, että koulutuksen opettajilta ei vaadita virallisia pedagogisia pätevyksiä, mutta selkeää kantaa virallisen pedagogisen pätevyyden merkityksestä ei tullut esille. Opetusmenetelmien yhteydessä keskustelua syntyi myös opiskelijoiden entistä paremmista tiedonhakutaidoista ja siitä, että monilla opiskelijoilla on jo entuudestaan hyvät taidot uuden tiedon hakemisesta. Tämä voitaisiin haastateltavien mukaan huomioida esimerkiksi kirjallisten töiden teettämisen yhteydessä entistä paremmin.

Selkeinä yksittäisinä muutosehdotuksina sisältöön tulivat työelämään siirtymisen kannalta tärkeät yrittäjyysopinnot ja käytännön työharjoittelu. Traumaterapian lisääminen ratsastusterapiakoulutuksen sisältöön oli myös yksi konkreettisista muutosehdotuksista. Laineen ja muiden (2015, 47) tekemän katsauksen mukaan

kaikista hevosavusteisen alan toimijoista 65% ovat yrittäjiä, ja haastateltavien mukaan suurin osa ratsastusterapeuteista toimii yrittäjinä. Yrittäjyysopinnot sisältäminen opintoihin olisi siis perusteltua työelämävastaavuuden kannalta. Työharjoittelun lisäksi käytännön harjoittelua voisi olla haastattelujen perusteella myös lähipäivien muodossa nykyistä enemmän. Traumaterapian lisääminen ratsastusterapiakoulutuksen sisältöön oli yksi konkreettisista muutosehdotuksista.

Muutostarvetta arvioitaessa yhdeksi huomionarvoiseksi seikaksi nousee koulutuksen laadun arvioinnin keinot ylipäätään. Esimerkiksi yliopistoja on mahdollista arvioida muun muassa julkaistujen tutkimusten perusteella, kun taas suomalainen ratsastusterapiakoulutus on melko ainutlaatuinen, eikä vertailukohtia ole helposti löydettävissä. Tällöin perusteltuna voisi pitää koulutuksen arviointia työelämävastaavuutta ajatellen ja pohtia myös muutostarvetta tästä näkökulmasta. Tulevaisuuden haasteena ja tärkeänä seikkana ratsastusterapian aseman säilymisen kannalta kuntoutus- ja terapiapalveluissa on uuden tutkimustiedon tuottaminen vaikuttavuuden todentamiseksi.

Lähteet

Aro J. 2003. Hevonen – terapeutti ja työtoveri. Ratsastusterapeutin kokemuksia ratsastusterapiasta. Pro gradu- tutkielma. Erityispedagogiikan laitos. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 20.9.2015

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/7806/G0000387.pdf?sequen>

Easel Training. Experiential Social Emotionla Learning & Therapy. Viitattu 8.10.2015

<http://easeltraining.fi/index.html?fi>

Haapalainen, J. 1996. Ratsastusterapia osana cp-vammaisen lapsen kuntoutusta. Pro gradututkielma. Joensuun yliopisto. Erityiskasvatuksen laitos.

Halonen, S. 1992. Hevonen terapeuttina. Pro gradu –tutkielma. Tampereen yliopisto. Psykologian laitos.

Hirsjärvi S., Hurme H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Gaudeamus Helsinki Univeristy Press. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi S., Remes P., Sajavaara P. 2007. Tutki ja kirjoita. 13. Painos. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Honkavaara M. 1997. Short term effects of riding therapy on gait in children with cerebral palsy. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos

Ikäheimo K. 2013. Eläinavusteisen työskentelyn määritelmiä ja termejä. Teoksessa Ikäheimo K. (toim.) .Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 10-14. 2. Painos. Folger Art AS.

Julkunen, K. 1995. Ratsastusterapia vammaisen lapsen kuntoutusmuotona. Pro gradu –tutkielma. Tapaustutkimus. Erityispedagogiikan laitos. Jyväskylän yliopisto.

Kansaneläkelaitos 2015. Vaikeavammaisten kuntoutus. Viitattu 24.9.2015

http://www.kela.fi/documents/10180/578283/vaikeavammaisten_kuntoutus.pdf/461a5d4c-27d3-428a-a7d7-8d983de481ba?version=1.3

Kettunen R., Kähäri-Wiik K., Vuori-Klemilä A., Ihalainen J. 2009. Kuntoutumisen mahdollisuudet. 4. Painos. Helsinki: WSOYpro Oy

Koistinen K. 2005. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. 1-10. Teoksessa Okulov S., Koukkari K. (toim). Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi Hevostoiminnaksi - sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005.

Kokkala, H., Kulola, T. & Pohjalainen, K. 2000. Hevonen kuljettaa kuntoutumisen tielle. Kehittämisselvitys 2000. Helsinki: Suomen kuntoutusliitto.

Laine P., Laitinen A., Mäki-Tuuri S., Raento P. 2015. Hevosavusteinen kuntoutus- ja terapiatoiminta Suomessa: Kehitys ja haasteet. Kuntoutus 38, 2, 42-53.

Lastensuojelulaki 2007. 36 §. Lastensuojelun avohuollon tukitoimet. Finlex. Viitattu 24.9.2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Louhi-Lehtiö M. 2015a. EASEL, sosioemotionaalisten taitojen kokemuksellisen vahvistamisen työmuoto. Teoksessa Ikäheimo K. (toim.) Karvaterapiaa. Eläinavusteinen työskentely Suomessa. 212- 219. 2. Painos. Folger Art AS.

Louhi-Lehtiö M. 2015b. EASEL Training Oy. Henkilökohtainen tiedonanto. Sähköposti 8.10.2015

Louhi- Lehtiö M. 2012. EASEL: Eguine assisted Social- Emotional Learning. 241-252. Teoksessa Trotter K.S. (toim.) Equine Assisted Counseling. Adding Animal Assisted Therapy to Your Practice. New York: Taylor & Francis Group, LLC.

Martin-Päivä, M. 2014. Hevoset sosiaali- ja terveystieteissä. 89-95. Teoksessa Laitinen, A. & Mäki-Tuuri, S. (toim.) Hevoset ja kunta – rajapintoja. Ypjäjä: Hippolis – Hevosalan osaamiskeskus ry.

Mustonen L. 2008. Oletko katsonut hevosta silmiin? Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Kasvatustieteen pro gradu- tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Opettajankoulutuslaitos. Hämeenlinna. Viitattu 22.9.2015

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80445/gradu03437.pdf?sequence=1>

Okulov S. 2005. Esipuhe. Teoksessa Okulov S., Koukkari K. (toim). Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi Hevostoiminnaksi - sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005.

Opetushallitus 2015. Tutkintorakenteen muutosesitys. Hevostalouden tutkintotoimikunta. Esitys 10.3.215.

Opetussuunnitelma. Ratsastusterapiakoulutus. Hevosopisto Ypäjä.

Orava J. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan päämäärät ja toteutus hevostoiminnan ohjaajien kuvaamana. Erityispedagogiikan pro gradu- tutkielma. Itä-Suomen yliopisto. Filosofinen tiedekunta. Viitattu 20.9.2015

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20110185/urn_nbn_fi_uef-20110185.pdf

Perälä H. 2006. Tapaustutkimus autistisen lapsen ratsastusterapiasta. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Liikuntakasvatuksen laitos.

Pulkkinen, M. P. 1993. Ratsastusterapia ja MBD-lapsen motoriset taidot. Syventävien opintojen tutkielma. Joensuun yliopisto. Erityiskasvatuksen laitos.

Rissanen P. 2008. Terapiaa vai kuntoutusta? 673-682 Teoksessa Kallanranta T., Rissanen P., Sukanen A. (toim.) Kuntoutus. 2. Painos. Helsinki: Duodecim

Rummukainen, T. 1996. Ratsastusterapia kuntoutusmuotona: ratsastusterapien nykytila sekä tavoitteet ja menetelmät Suomessa. Pro gradu-tutkielma. Joensuun yliopisto. Psykologian laitos.

Saastamoinen K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro gradu tutkielma. Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Kuopion yliopisto. Viitattu 20.9.2015

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20090016/urn_nbn_fi_uef-20090016.pdf

Sandström M. 2011. Ratsastusterapian neurofysiologia. Teoksessa Mattila-Rautiainen M. (toim.) Ratsastusterapia. 20-79. Juva: PS- kustannus

Sandström, M. 2000. Ratsastusterapian vaikutukset neurofysiologian ja tutkimustulosten näkökulmasta. Helsinki: Suomen Kuntoutusliitto ry

Selvinen S. 2011. Johdanto. Teoksessa Mattila-Rautiainen M. (toim.) Ratsastusterapia. 14-19. Juva: PS- kustannus

Selvinen S. 2011. Ratsastusterapian vaikuttavuuden arviointi. Teoksessa Mattila-Rautiainen M. (toim.) Ratsastusterapia. 392-394. Juva: PS- kustannus.

Somppi T. 2014. Hevonen työvälteenä: Ratsastusterapeuttien ja vanhempien kokemuksia ratsastusterapiasta. Pro gradu- tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutuslaitos.

Suomela- Markkanen T. Hevonen osana hyvinvointipalveluja. Kela, Terveysosasto. Viitattu 13.8.2015

http://www.hippolis.fi/UserFiles/hippolis/File/Hevoset_ja_yhteiskunta/Hevonen%20osana%20hyvinvointipalveluja.pdf

Tuomi J., Sarajärvi A. 2012. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Törmälehto, E. 1993. Ratsastusterapia autististen lasten kuntoutusmuotona. Pro gradu – tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Erityispedagogiikan laitos.

Valtonen, A. 1996. Snotrini ensi askeleet terapiahevosena. Tapauskuvaus nuoren hevosen kehittymisestä ja kouluttamisesta terapiatyöhön. Kasvatustieteen syventävien opintojen tutkielma. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitos.

Yrjölä M-L. 2011. Hevonen psykoterapian apuna. Teoksessa Mattila-Rautiainen M. (toim.) Ratsastusterapia. 167-168. Juva: PS- kustannus.

”Yli vuorien harpataan, poikki merten kahlataan” –ratsastusterapiastako apua masennukseen? 2000. Projektin loppuraportti. Helsinki: Suomen kuntoutusliitto.

Liitteet

Liite 1. Teemahaastattelun runko

1. TAUSTATIEDOT

- Ikä, asuinpaikka
- Pohjakoulutus koulutukseen hakeutuessa
- Opiskelujen aloittamisvuosi ja valmistumisvuosi
- Nykyinen työtilanne

2. YHTÄLÄISYYDET MUIHIN TOIMIJOIHIN

- Mitä eroa/yhteistä ratsastusterapialla on sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan?
- Mitä eroa/yhteistä on vammaisratsastukseen?
- Yksityiset toimijat, erot, yhtäläisyydet

2. YHTEISTYÖ MUIDEN KANSSA

- Onko yhteistyötä em. toimijoiden välillä, pitäisikö olla?
- Omakohtainen yhteistyö muiden toimijoiden kanssa
- Millaista yhteistyö on?
- Millaista yhteistyö voisi olla ideaalitalanteessa/tulevaisuudessa
- Näkyykö yhteistyö koulutuksessa?

3. RATSASTUSTERAPIAKOULUTUKSESSA HYVÄT JA SÄILYTETTÄVÄT ASIAT

3. KEHITYSEHDOTUKSET RATSASTUSTERAPIAKOULUTUKSEEN LIITTYEN

Tarkentavia kysymyksiä koulutukseen liittyen

- Onko koulutuksen painotus asiakkaan fyysisten vai psyykkisten ominaisuuksien huomioimisessa?
- Tarjoaako koulutus kaikille samat edellytykset toimia ratsastusterapeuttina pohjakoulutuksesta riippumatta?
- Millaiset edellytykset koulutus tarjoaa terapiahevosen kouluttamiseen?
- Onko koulutuksen hinta osallistujalle sopiva?
- Millainen opiskelumuoto (etä-, lähi-, monimuoto, teoria, käytäntö) sopii parhaiten ratsastusterapiakoulutuksen toteuttamiseen?
- Onko em. opiskelumuodot tasapainossa koulutuksessa?
- Mikä pätevyys vaaditaan koulutuksen opettajilta?
- Onko koulutuksen laajuus sopiva?
- Pitäisikö koulutuksen johtaa tutkintoon?